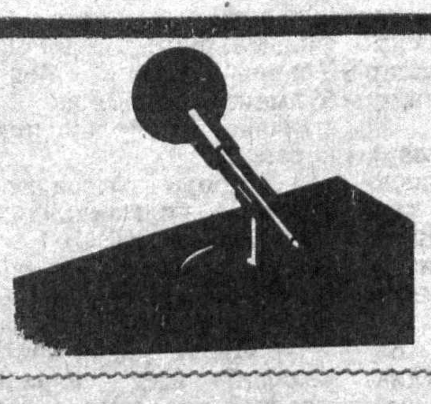
БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ЁШ ЛЕНИНЧИ

Газета 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган

1990 йил 13 ноябрь Сешанба
№ 216 (13.652).
Баҳоси 3 тийин.

• ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИНИНГ БОШ НАШРИ •

Ўзбекистон комсомоли: съездолди мунозараси

Суҳбатдошимиз Тўлқин Эргашев, Ильич ноҳиясидаги Гагарин номли давлат хўжалигининг маош олиб ишлайдиган комсомол қўмитаси котиби:

Комсомолга ишонаман

— Турғунлик йиллари ўғирликни, кўзбўямачиликни фирқа ходимлари қилишди, — дейди Тўлқин Эргашев. — Натижада фирқанинг обрўсига путур етди. Бунинг таъсири комсомолга ҳам «урди». Ахир комсомол кўп йиллар фирқанинг сиёсий иттифоқчиси, ёрдамчиси бўлиб келди. Ноҳия ва шаҳар комсомол қўмиталарига юқори фирқа органлари иттифоқчи сифатида қарашди. Бир ой бурун комсомолда иш бошлаган ходимни фирқа қўмитасига сўрамай-нетмай ишга олиб қўйишлар, ҳатто комсомолнинг ташвиши билан нафас олган котибниям «иссиқ ўрни»дан мажбурлаб «юқори»га «кўтариш»лар комсомолга салбий таъсирини ўтказди. Фирқага йўриқчи керак бўлиб қолганда ҳам комсомолга назар солишди, ижроқўмга керак бўлганда комсомол эсига тушди, ноҳия миқёсида бирорта тадбир ўтказмоқчи бўлишганида комсомол кўзига кўринаверди «катталар»нинг. Бунинг натижаси ўлароқ унинг мавқеига, обрўйига дарз кетди. Бугун ана шу дарзни тузатиш қийин бўлаяпти. Комсомол ҳалиям фирқанинг сиёсий иттифоқчиси вазифасини бажариб келаяпти. Лекин, орамизда — комсомолда ҳам «юқори»ни кўзлаб ишлаётганлар йўқ эмас. Шоли курмаксиз бўлмайди-да...

Ешлар етакчисини комсомол ҳаётидаги қувонч ва ташвишлари изтиробга солади. Муаммолар, лоқайдлик каби иллатлар уни ўйга толдиради.

Сийқа гапларни айтмоқчи эмасман, — дея суҳбатни давом эттиради Тўлқин. — Шу пайтгача биз оддий нарсаларга эътибор бермадик. Ҳисобимизда бир тийин ҳам турмади — бировга қарам бўлдик. Тадбир ўтказиб, меҳнатни биз бажардик — пули бировнинг чўнтагига тушаверди. Комсомоллар томошага боришмоқчи, ёрдам беринг дедик, пул беришмади. «Юқори»ни бойитган ким — комсомол эди! Ишлардик — елкамизнинг яғири чиқаверарди. Натижада фирқага шунчалик қарам бўлиб қолдикки, «қўл-оёғи»мизни ипсиз боғлаб олганди. Бугун-чи? Мустақил ва эркин бўлаяпмиз. Ишлаб топган маблағимиз 1200 сўмга етди! Кимлардир бу маблағни эшитиб уят қилиши мумкин. Лекин, йиллаб ҳисобимизда бир мири ҳам турмасди-да. Аввалари ишлаб топган маблағ юқори органларга ўтказилаверарди. «Майда» гапларни гапираяпти деманг-у, давлат хўжалиги комсомол қўмитаси ташаббус билан чиқиб, ноҳия марказида «афғон»лар шон-шуҳрат хиёбони ташкил этдик. Ташаббусимизни ёшлар қўллаб-қувватлашди. Бир кун шанбалик ўтказиб, тушган маблағ ҳисобидан ана шундай хиёбон қурдик.

Давлат хўжалиги комсомол қўмитаси ҳисобида 196 нафар ёш бор. Улар катта куч! Хўжаликдаги механизаторларнинг 70 фоизини комсомоллар ташкил этади.

Чорвадор Сафар Фармонов, токарь Баҳром Тўйчибоев, механизациялашган мелиоратив отряд тракторчиси Гўра Солиевлар фаол комсомоллардан саналади. Хўжаликда тайёрланган 5 минг тонна пахтанинг 3 минг тоннадан кўпини комсомоллар териб беришди. Шунингдек, улар чорвачиликда, пахтачиликда, мелиорация ишларида ғайрат кўрсатиб ишлашаётир.

Хўжалигимизда спортга эътибор кучаймоқда. Бўлимларда волейбол майдончалари бор. Ишчиларнинг 70—80 фоизи ёшлар. Биз ҳисобимиздаги 1200 сўм пулни теннис сотиб олишга сарфламоқчимиз. Ҳар бир бўлим дала шийпонида теннис ўйнайдиган жойлар бўлишига эришмоқчимиз. Гапимни ёшлар қўллаб-қувватлашди. Шунингдек, яна бир қанча тадбирлар ўтказиб, ҳисобимизни бойитиш истагимиз ҳам бор.

Яқинда беш нафар «афғон»ларнинг иккитасига комсомол қўмитаси ташаббуси билан навбатсиз квартира ажратилди. Бири Жуманазар Хидировга, пахтачилик звеноси бошлиғи, бири Шарифжон Маҳкамовга, у мавсумда машинаси билан 90 тонна пахта терди.

Давлат хўжалигида никоҳ тўйлари клубда кундуз кунлари ўтказилаётир. Комсомол бош бўлган никоҳ тўйлари камчиқим бўлаётир. Яқинда хўжалик ишчилари Ғайбулла Хидирбоев билан Райҳон Эгамбердиеваларнинг ана шундай бахт шодиёналари нишонланди.

Комсомол турмуши жамият турмуши, эртамизга умид ва ишонч эмасми, — Тўлқин ҳаяжон билан гапиради. — Биз ўз йўлимизни топиб олаяпмиз. Комсомол — жамиятнинг энг ёрқин йўли ва қайта қуриш ишига ҳисса қўшаётган сиёсий ташкилот бўлиб қолмоғи керак.

Суҳбатни
Убайдулла СИРОЖОВ
ёзиб олди.
Сирдарё вилояти.

Суратларда қурултойнинг биринчи иш куни акс эттирилган.

Суратчи Е. БОТИРОВ.

ЎЗБЕКИСТОН ШИФОКОРЛАРИНИНГ I ҚУРУЛТОЙИ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Инсон саломатлигини ҳимоя этиш борасида жонбозлик билан меҳнат қилаётган жумҳуриятимизнинг барча тиббиёт ходимларини, анжуман делегатлари ва азиз меҳмонларни Ўзбекистон шифокорларининг I қурултойи билан самимий табриклайман.

Инсон зоти борки, муқаддас касб эгаси — шифокорга доимо нажот кўзи билан термулади, уни ўзининг ҳамдарди ва ҳамшираси деб билади. Шу маънода, шифокор нафақат айрим кишилар, балки буткул жамият саломатлиги учун масъул бўлган касб эгасидир.

Биз учун элимизнинг, халқимизнинг эгнини бут, дастурхонини тўкин ва айниқса, ҳар бир фарзандини соғлом, бардам, бақувват кўришдан ҳам олийроқ ният йўқ.

Биз яхши тушунамизки, бундай олийжаноб мақсадларни ҳал этишда тиббиёт ходимларига моддий-техникавий, ижтимоий ва маиший жиҳатдан биз катта ёрдам беришимиз лозим, меҳнатингизни муносиб баҳолай олмоғимиз керак.

Бу ишда биз ўзимизни доимо қарздор ҳисоблаймиз. Шу йўналишларда биз катта-катта муаммоларни ҳал этишимиз зарур.

Узоқ йиллар кўр-кўрона, итоат билан, мутеларча давом этган қатор «интилиш»ларимиз халқимиз соғлигига катта зиён етказди, ҳаттоки келажак наслларимиз саломатлиги ҳам хавф остига қўйди. Мана шу мудҳиш хатоларни бартараф этиш, буткул йўналишларда халқ ва ҳар бир кишининг соғлиғи, саломатлиги учун астойдил курашиш барчамизнинг виждоний бурчимиздир. Бу йўналишда изчил сиёсат олиб боришни жумҳурият Президенти сифатида шахсан мен ҳам ўзимнинг бурчим деб биламан.

Афсуски, ҳозирги вақтда тиббий ёрдамнинг савияси хаста дилларнинг эҳтиёжидан анча орқада қолмоқда. Бу — аҳолига тиббий ёрдам кўрсатиш соҳасида кескин ўзгаришларга эришишни тақозо этади.

Биз фақат ўзимизнинггина, замондошнинггина эмас, айни вақтда, келажак наслларнинг саломатлигини ҳам айнан шу кунларда ўйлашимиз зарур. Бунинг учун хотин-қизларимизнинг иш ва турмуш шароитларини яхшилаш, уларга кўрсатилаётган тиббий ёрдам савиясини юксалтиришга алоҳида аҳамият беришимиз керак.

Меҳрга зор қариялар, етим-есирлар, жисман ногирон кишиларнинг бошини силашимиз лозим, токи уларнинг кемтик кўнгилларидаги барча гинаю кудуратлар унут бўлсин, улар ҳам ўзларини ҳамма қатори керакли ва эъзозли одамлар дея ҳис эта олсинлар. Меҳр-шафқат ҳам тиббиётдан кам бўлмаган равишдаги олий муолажадир.

Оролбўйида истиқомат этаётган юз минглаб одамларнинг ночор аҳволи юрагимизда тугун бўлиб турибди — тарих ва келажак уларга зудлик билан ёрдам беришни талаб этмоқда.

Қилинажак ишларимиз жуда кўп ва жуда оғир. Аммо, имоним комилки, жумҳуриятимиз шифокорлари, барча тиббиёт ходимлари, олиму уламолари халқ ишончини оқлаб, буюк алломалар ва устозлар мададига суяниб, уларнинг илғор анъаналарини давом эттириб, зиммаларидаги вазифаларни шараф билан адо этадилар.

Сизларни, сизларнинг тимсолингизда жумҳуриятимизнинг барча шифокорларини яна бир бор самимий қутлайман. Барчангизга омад тилайман. Савобли ишларингизда толе ёр бўлсин, азиз дўстлар.

Ўзбекистон Совет Социалистик
Жумҳурияти Президенти

И. КАРИМОВ.

ПУХТА ЎЙЛАЙЛИК

Тайёрланган Устав лойиҳаси гапнинг очиғи озгина етилмасдан ёки пухта ўйлаб кўрилмасдан ўқувчилар ҳукмига ҳавола этилганки, айрим бандларни ўқиб чиққан киши унинг мазмунига ҳам тушунмай қолиши аниқ.

Масалан, Уставнинг биринчи боби 2-бандида Ўзбекистон ЛКЁИсининг барча аъзолари тенг ҳуқуқлидир, — деб таъкидланади ва яна Ўзбекистон ЛКЁИси деб икки нуқта қўйилгандан сўнг унинг ҳуқуқлари бандлар орқали кўрсатиб берилган.

Худди шу банднинг 2.2 бандида: (айнан кўчириб ёзаяпман) «— ташкилот аъзолари, ҳар бир йигит-қизга нисбатан ижтимоий адолат принципини ҳимоя қилиш;»!! деган иборалар ишлатилган. Агар буни диққат билан ўқиб чиқсак мазмунига тушунишимиз қийин кечади. Бу ерда нима сабабдан вергул ишлатилмоқда (биринчиси). Борди-ю бу ерда гап ташкилот ўз аъзоларини ҳимоя қилиши тўғрисида борса, унда юқоридаги Ўзбекистон ЛКЁИ аъзоси ҳуқуқлари номини ўзгартириш шартдир. Шунинг учун бу бандни мен қуйидагича ифодалашни лозим деб биламан:

«— ташкилот аъзоси бўлган ҳар бир йигит-қиз, ўзига нисбатан ижтимоий принципини ҳимоя қилиш;»

Ўзбекистон комсомоли Уставининг лойиҳасининг таклиф этилаётган биринчи бандидаги: — **«жумҳуриятда яшайдиган 15 ёшдан 28 ёшгача бўлган Ўзбекистон ЛКЁИсининг Ҳаракатномавий ҳужжатини ва Уставини эътироф этадиган, бошланғич комсомол ташкилотининг фаолиятида қатнашадиган, аъзолик бадалларини тўлаб борадиган йигит ва қиз Ўзбекистон ЛКЁИ аъзоси бўлиши мумкин. Истисно тариқасида бошланғич комсомол ташкилоти Ўзбекистон ЛКЁИ сафига 15 ёшдан қабул қилиши ва 28 ёшга тўлгандан сўнг комсомолда бўлиш муддатини узайтириши лозим»**, — деган ибораларни «Истисно тариқасида» бошланғич комсомол ташкилоти Ўзбекистон ЛКЁИ сафига 15 ёшдан олдин ҳам қабул қилиши ва 28 ёшга тўлгандан сўнг комсомолда бўлиш муддатини узайтириши мумкин», деган иборалар билан тўлдириш керак. Сабаби шундай ёшларимиз борки, ҳозирги пайтдаги жамиятимизнинг ижтимоий ва сиёсий ўзгаришларини улар 15 ёшдан олдинроқ ҳам пайқай оладилар ва ўз дунёқарашлари билан 16—18 яшар йигит-қизлардан кескин фарқ қиладилар.

Шукрулло СОТИМОВ,
Фарғона вилояти, Ўзбекистон ноҳияси 37-ҳунар-техника билим юрти комсомол қўмитаси котиби, БЛКЁИ XXI съезди делегати.

Комсомол ходимларининг ҳозирги кайфиятлари қандай? Уларнинг орзу-ўйлари нималардан иборат? Қизиқ, Шаҳрисабз шаҳридаги қум-шағал саралаш заводи комсомол қўмитаси етакчиси Мавжуда Юсупова суратига тикилар-кансиз, негадир бир комсомол ходимининг сўзларини эслайсиз. «Ойлик иш ҳақим кўтарилди. Қизиқарли бўлмаса ҳам ишлаяпман», деган эди у. Йўқ, йўқ, Мавжуда ундайлардан эмас. У комсомолнинг ёруғ эртасига умид қилади-ган, ғайратли етакчилардан. Шунинг учун ҳам заводнинг 150 нафарга яқин комсомол аъзолари уни ҳурмат қиладилар.

СУРАТДА: Мавжуда Юсупова.

Ж. БОБОРАҲМАТ сурати.

ЎЗБЕКИСТОН ШИФОКОРЛАРИНИНГ БИРИНЧИ ҚУРУЛТОЙИ

Ўзбекистон шифокорларининг 12 ноябрь куни Тошкентда ўз ишини бошлаган биринчи қурултойи соғлиқни сақлаш бозор иқтисодиёти шароитида иш юритишнинг долзарб муаммоларига, жумҳуриятимизда сиҳат-саломатликни муҳофаза қилиш истиқболларига бағишланган. Анжуманга жумҳуриятимизнинг вилоятлари, шаҳар ва қишлоқларидан 750 нафардан кўпроқ шифокор, мамлакатимизнинг бошқа минтақаларидан кўпгина меҳмонлар келди.

Ўзбекистон ССЖ Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг биринчи котиби И. А. Каримов қурултой қатнашчиларига Табрикнома йўллади. Табрикномани Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг котиби Ж. Ҳ. Ҳамидов ўқиб эшиттирди.

Ўзбекистон ССЖ соғлиқни сақлаш вазири С. М. Баҳромов «Ўзбекистон ССЖда соғлиқни сақлаш ва уни ривожлантириш йўллари» мавзуида маъруза қилди.

Маърузада ва сўзга чиққан кишиларнинг нутқларида таъкидланганидек, жумҳуриятда соғлиқни сақлаш соҳасида, айниқса кейинги йилларда ижобий силжишлар бўлганлигини сезмаслик мумкин эмас. Ўзбекистон ССЖ Президентининг фармонлари, жумҳурият ҳукуматининг қарорлари туфайли оналик ва болаликни муҳофаза этиш, уруш ва меҳнат ветеранларига ёрдам кўрсатишни яхшилашга доир аниқ-равшан чора-тадбирлар кўрилди. Тиббий ёрдам кўрсатишни ташкил этишнинг янги шакл ва усулларини жорий этиш, соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш самарадорлигини ошириш юзасидан иш олиб борилмоқда, санитария-гигиена ва юқумли касалликларга қарши тадбирлар амалга оширилмоқда.

Айни вақтда, деб таъкидлашди нотиқлар, тармоқда йиллар давомида тўпланиб қолган кўпгина ўткир муаммолар ҳали бартараф этилганича йўқ. Бу ижтимоий масалаларга ва аввало соғлиқни сақлашга нисбатан қолдиқ принципининг натижасидир. Моддий базанинг қониқарсиз эканлиги, малакали ходимларнинг етишмаслиги, шифокорлар меҳнати яхши рағбатлантирилмаётганлиги шунга олиб келдики, Ўзбекистонда соғлиқни сақлаш даражаси бугунги талабларга жавоб бермайдиган бўлиб қолди. Жумҳуриятда ҳали ҳам болалар ўлими ниҳоятда юқори, юқумли касалликлар кенг тарқалган. Аҳоли соғлиғини муҳофаза этиш ишларига ноҳуш экология муҳити, айниқса Оролбўйидаги вазият таъсир этмоқда.

Қурултойнинг уч кунлик дастурига қишлоқда соғлиқни сақлаш борасида етилган муаммолар, жумҳуриятимизда санитария-профилактика хизматининг аҳволи ва уни ривожлантириш истиқболлари, бошқа масалалар ҳам киритилган.

Ўзбекистон шифокорлари биринчи қурултойининг ишида ССЖИ соғлиқни сақлаш вазири И. Н. Денисов қатнашмоқда.

(ЎзТАГ).

«ЖИГУЛИ» МУБОРАК!

Обид Каримов ҳам кўплар қатори яхши ният билан лотерея билетларидан сотиб олган эди. Буни қарангки, бу гал унга омад кулиб боқди: Ўзбекистон жумҳуриятининг ёшлар пул-буюм лотереясининг 007054 132 номерига ВАЗ—2108 «Жигули» автомашинаси ютуғи чиқди.

Мен уни кўпдан биламан. Қирқ йилдирки, Тошкент шаҳар Октябрь ноҳияси ошхоналар трестида меҳнат қилиб келяпти. У ҳалол меҳнатлари эвазига жумҳурият Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Савдо вазирлиги фахрий ёрлиқлари билан мукофотланган. Энди эса, яна бир нияти рўёбга чиқди. Бу ҳам катта бахт!

З. МУҲАММАДЖОНОВ,
Тошкент.

«ЯКСАРТ» ХИЗМАТИНГИЗГА МУНТАЗИР

Жумҳуриятимиз иқтисодий мустақилликка ўтиши муносабати билан унинг олдида бир қатор муаммолар турибди. Халқимизнинг келажак фаровонлиги, дастурхонимиз тўкин-сочинлиги барча соҳа соҳибларининг илмий ҳамда уддабуронлигига боғлиқдир. «Яксарт» илмий маслаҳат ва таълим маркази ўз фаолиятини миллий мутахассислар тайёрлашга қаратган. Ёш йигит-қизларга хорижий тиллар бўйича таҳсил бериш билан бир қаторда барча ташаббускор кишиларни ҳаётимизда содир бўлаётган ўзгаришларни тез фаҳмлаб олиш учун бозор иқтисодиёти ва эҳтиёжига доир назарий ҳамда амалий таҳсил олишга чорлайди.

Мазкур соҳа бўйича ўқиш ўзбек тилида олиб борилади. Бирлашмалар, ташкилотлар, корхоналар, ёшлар марказлари, жамоа ва шўро хўжаликлари, қишлоқ ижара пудрати хўжаликлари мактабга ўз вакилларини йўллашлари мумкин. Дарсларни иқтисод ва руҳият соҳасидаги юқори малакали мутахассислар олиб боришади.

Марказ фаолияти хўжалик ҳисобида бўлганлиги сабабли бир тингловчи таҳсил олиши учун 1100 сўм тўлайди. Бунга ўқитиш, дам олиш уйида шинам жой, овқатланиш, маданий ҳордиқ чиқариш ҳаражатлари киради. Тайёра ёки поездга билет олишда ёрдам берилади.

Ўқиш ниҳоясида тингловчига таҳсил олгани тўғрисида гувоҳнома берилади. Ўқиш муддати ўн кун — 22 ноябрдан 1 декабргача. Хоҳловчилар ўтказган тегишли маблағ ўқиш бошланишидан ўн кун илгари марказ ҳисобига келиб тушиши керак.

Марказ ҳисобининг рақами: 000700484, Тошкент шаҳар, уй-жой ижтимоий банкининг пул муомалалари бошқармасида, МФО 734279, Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг «Спутник» халқаро ёшлар сайру-саёҳат бюроси. Жамики туғилган саволлар бўйича қуйидаги манзилгоҳга мурожаат этишингиз мумкин: 700011, Тошкент шаҳри, Пахтакор кўчаси, 5-уй, телефон: 41-43-23.

Марказ ўзининг ишбилармон ва уддабуронлар мактабига барча кишиларни таклиф этади.

ИШНИ КЎРИБ ЧИҚИШ ЯНА КЕЧИКТИРИЛДИ

Москва шаҳар судида О. Калугин шикоятига доир ишни эшитиш жуда қисқа бўлди. Ишни кўриб чиқишни яна кечиктириш учун судлов коллегиясига ярим соатдан камроқ вақт талаб қилинди. Эндиликда бу иш Россия Федерацияси олий суди кўриб чиққунича кечиктирилди.

Эслатиб ўтамиз, заҳирадаги собиқ генерал-майор ССЖИ давлат хавфсизлиги қўмитасининг раиси В. Крючков билан мамлакат Вазирлар Кенгаши Раиси Н. Рижковнинг уни ҳарбий пенсия ва унвондан маҳрум этишдан иборат ҳаракатлари юзасидан шикоят қилган.

Шикоят Москва шаҳар судида кўриб чиқилиши арафасида бу ерга ССЖИ Бош прокурорининг ўринбосаридан норозилик тушди. Унда РСФСЖ Олий судининг фуқаролар ишлари судлов коллегиясининг ажримини ва Калугининг икки шикоятини кўриб чиқишга қабул қилиш ва бирлаштиришга тааллуқли Москва шаҳар суди аъзоларининг икки ажримини бекор қилиш тўғрисидаги масала ўртага қўйилган.

Шу муносабат билан судьялар бу ишни Москва шаҳар судида бундан кейин кўриб чиқиш мумкин эмас, деган хулосага келдилар.

ҲАЙКАЛ ОЛИБ ТАШЛАНДИ

Шаҳар Шўросининг қарорига мувофиқ, Литва пойтахтида жумҳурият Коммунистик партиясининг асосчиларидан бири Винцас Мицкявичюс—Капсукасга ўрнатилган ҳайкал олиб ташланди, унинг номи билан аталадиган майдон Ратушная деб атала-диган бўлди.

Ёдгорликни ҳайкалтарош П. Вайвада яратган бўлиб, у 1962 йилда ўрнатилган эди. Узил-кесил қарор қабул қилингунича ҳайкал шаҳар маҳаллий хизмат омборида сақланади.

«ҲАЁТИМДА ИККИТА КАТТА ХАТО ҚИЛДИМ»

Болгариянинг собиқ раҳбари Тодор Живков ўзи устидан бўлаётган суд жараёнини «Жирканч ва тўқиб чиқарилган» суд жараёни деб, «Унинг ва оиласининг шаънига қасд қилиш» деб таърифлади. Т. Живков «Мени суд қилиш мумкин бўлган қонун йўқ» деган қатъий фикрга эга. У ўтган йилнинг 10 ноябридаги ўзининг мухбир билан биринчи суҳбатидан кейин Софияда чиқадиган «Труд» рўзномасининг ҳафталик иловасида жума куни эълон қилинган суҳбатида давлатга бошчилик қилган вақтимда дўконларда ҳамма нарса бўлган, одамлар ишлаган ва осойишта ҳаёт кечирган эди, деб таъкидлайди.

Живков маълум даражада айби борлигини ҳис қилаётганлиги ёки қилмаётганлиги тўғрисидаги саволга жавоб берар экан, бундай дейди: «Мен ўз ҳаётимда иккита катта хатога йўл қўйдим. Биринчиси, рафиқам вафотидан кейин уйланмадим, бу ишни кейинчалик ҳам қилишим мумкин эди— ҳозир қариганимда ёнимда умр йўлдошим бўлур эди [Живковнинг рафиқаси Мара 1971 йилда вафот этган — суҳбат матнини босиб чиқарган БТА агентлиги шундай изоҳ берган]. Иккинчи хатоим шундаки, бундан ўн йил илгари пенсияга чиқмадим. Бор айбим шу. Бошқа ҳеч қандай хато қилган эмасман».

Ҳамма ҳам хушбичим кийимлар кийишни ёқтиради. Тикувчиларга ҳам осон тутманг. Бугунги кунда унча-мунча қўл учидаги ишлар билан одамлар кўнглини топиш, хушнуд эта билиш энг қийин иш бўлиб қолди. Янгийўл шаҳрида «Феруза» модалар ательесининг қўли гул чеварларининг тиккан маҳсулотларига мижозлар эътироз билдиришаётгани йўқ. Сиз суратда кўриб турган Мақсуда Содиқова ҳам ана шу ерда ишлаб келмоқда. Тенгдошларига ўрнак.

Суратқаш Жўра БОБОРАҲМАТ.

Бизни ўйлантираётган муаммолар

НАТИЖАНИ ВАҚТ КЎРСАТАДИ

Яқинда рўзномада босилган «Ўзбекча видео керакми?» мақоласини ўқиб албатта керак, деган хулосага келдим. Лекин бир нарса мени ўйлантирди: ҳозирги ёшларни нима кўпроқ қизиқтиради: ўзбекча концерт программалари ёки Америконинг даҳшатли фильмларию жангариларнинг хунрезликларими? «Ўзбекча видео»нинг мухлислари билан танишиш ниятида «Ўзбекистон» видеосалонига бордим.

Кўзим энг аввал афишага тушди: Нуриддин Ҳамроқулов концерти; юқорида яна икки фильмнинг номи «Рембо», «Камандор» (АҚШ). Ичкарига кирдим. Иккита зал бор экан. Биринчи хонада 18-20 ёшлардаги йигитлар АҚШ «боевиги»ни томоша қилишарди. Миллий услубда ишланган, деворлари нақшлар билан безатилган иккинчи хонада ҳам ўсмирлар ўтиришарди. Лекин хонада мен кутган Нуриддин Ҳамроқуловнинг қўшиқлари янграмас, балки дунёга донғи кетган Рембо (Сильвестр Сталлоне) навбатдаги қурбонини ер тишлатарди... Видеосалон директори А. Абдураҳмоновни саволга тутганимда, у шундай деди:

— Асосий мақсадимиз — ўзбек миллий санъатини, маданиятини тарғиб қилиш. Видеотекамиздан кўплаб таниқли ўзбек хонандалари, ўзбек киночилигимизнинг нодир асарлари, ҳофизларимиз, аскиячи-ю қизиқчиларимиз санъатлари ҳақида ҳикоя қилувчи фильмлар, шунингдек ҳинд кинофильмлари жой олган.

— **Демак, ғарб кинолари намойиш қилинмайдими?**

— Йўқ, бундай фильмлар ҳам репертуаримизда бор. Ўзингиз биласиз, бизда ҳам режа деган нарса бор. Лекин юқорида айтиб ўтган видеокассеталарни одамлар кўпроқ уйда томоша қилиш учун олишади. Ёшларни эса улар кўп ҳам қизиқтиравермайди. Хоҳловчилар бўлмаганидан кейин, биз ҳам ғарб киноларини кўрсатишга мажбурмиз...

Ҳамма шарт-шароит яратилган, муздек хонада роҳат қилиб ўзбек тилидаги истаган фильмларни кўриш, ёқтирган хонанда концертини томоша қилиш мумкин бўлган видеосалонда хоҳловчиларнинг йўқлиги сабабли ғарб кинолари қўйилаётгани, Хитойда ўз мухлисларини топган миллий санъатимиз ўзимизда сарсон бўлиб қолгани одамни ўйлашга, фикрлашга мажбур қилади.

Бир гуруҳ болаларни тўхтатиб, саволга тутдим:

— **Болалар, видеосалонда қандай фильмларни кўришни истайсиз? Ўзбекча кино, концертларними ёки ғарбнинг маҳсулотиними?**

— Концертларни нима қиламиз, ҳар куни телевизорда берилаётгани ҳам етарли. Чет эл фильмлари қизиқ.

— Видеосалонларга одамлар асосан кино кўришга келишади. Бу ерга ёшларни жалб қилиш учун эса зўр фильмлар кўрсатиш керак. Афсуски, ўзбек киноларининг кўпчилиги талабга жавоб бермайди. Кўпчиликнинг меҳрини қозонган фильмлар бор-йўғи 5-6 та.

Ҳа, «видео ёмон, видео ёмон» деганимиз билан у яхшиланиб қолмайди. Мақола муаллифи айтганидек, рақобат қила оладиган ички бозор яратишимиз керак. Лекин бу рақобатда бизнинг «миллий бозоримиз» синиб қолмасмикин? деган савол мени ташвишга солади.

Ўзбекистон кинематографчилари уйида киношунос Музаффар ака Зоҳидовни учратдим.

— **Бир йил ичида «Ўзбекфильм» қанча киномаҳсулоти ишлаб чиқаради?**

— Ўртача ҳисобда — еттитага яқин.

— **Бу фильмлар видеосалонларда кўрсатилаётган ғарб кинолари билан рақобат қила оладими? Умуман, рақобат қила оладиган «миллий бозор» ярата оламизми?**

— Бундай рақобатда инқирозга учрашимиз муқаррар. Ғарб кинолари таъсирли, ёрқин, жонли манзараларга бой. Худди шу нарса бизнинг фильмларда етишмайди. Энг содда мисол: киноэффект деган нарса бор: Масалан, сценарийда 30-40 автомобиль портлаши, авария бўлиши керак, дейилган. Лекин бундай катта сарф-харажатларга қурбимиз етмайди. АҚШда битта фильм яратиш учун тахминан 3-4 миллион доллар сарфланади. Бизда эса, айтишга ҳам истиҳола қиласан, атиги уч-тўрт юз минг сўм, холос. Хуллас, иқтисодий томондан мустаҳкам ҳамда яхши сценарийларга бой бўлганимиздагина рақобат ҳақида гапиришимиз мумкин.

ФАКТ. Тошкент шаҳар ижроия қўмитасида (28 июнь 1990 йилда) видеосалонларда намойиш қилинаётган фильмларнинг репертуарини тузиш учун эксперт комиссия тузилди. Комиссия жами 9 киши: маданият, санъат ходимлари, киношунослар, руҳиятчи, журналист ва маҳалла комиссиялари кенгаши раисидан иборат эди. Уларнинг вазифаси — видеосалонлар учун ойлик репертуар тузиш.

— **Музаффар ака, янглишмасам, сиз эксперт комиссия аъзосисиз. Комиссия иши ҳақида нима дея оласиз?**

— Комиссияни тузилганига бир ой бўлди. Ҳозирча қўлимизда бир кассеталарни бир кўриб чиқяпмиз. Лекин айтарли бирон иш қилишга улгурганимизча йўқ, ҳали. Тўғрисини айтсам, бу қилинаётган ишлардан бирон натижа чиқишига кўзим етмаяпти. Яқинда Ироқда ишлаб келдим. Дастлабки пайтлар видеосалонларда ҳеч бир тўсиқсиз порнография кўрсатилаверарди. Залда аскарлардан бошқа ҳеч ким ўтирмасди. Президентнинг порнографияни ман қилиш ҳақидаги қонуни чиққач, салонлар беркила бошлади, лекин махфий фаолият олиб борувчи «видеочилар» кўпайиб кетди.

— **Демак, репертуарни тузишдан фойда йўқ экан-да?**

— Деярли шаҳарнинг ўзида 200 дан ошиқ видеосалон бўлса, ҳар бири қандай фильм намойиш қилаётганини назорат қилиш мушкул.

— **Бўлмаса нима қилиш керак?**

— Вена конвенцияси шартномасига киришимиз керак! Авторлик ҳуқуқи сақланиши, яъни қонун бўйича фильм яратувчиларга маълум фоиз қалам ҳақи тўлашимиз керак. Биз эса бир тийин ҳам тўламаймиз. Кассеталарнинг деярли ҳаммаси махфий йўл билан келтирилган чайқов бозоридан сотиб олинади. Буни «видеоқароқчилик» деб аташади — давлатнинг ўзи беихтиёр «қароқчилик» билан шуғуллана бошлади. Барча муаммоларнинг ечими мана шу масаланинг ҳал бўлишида деб ўйлайман.

ФАКТ: Иттифоқ миқёсида намойиш қилинаётган фильмларнинг 80 фоизи — яширин йўллар билан келтирилади.

ТошДД маданият саройидаги видеосалоннинг директори Жалол ака Минаваров «Видео — Тошкент» ҳақида шундай фикр билдирди:

— «Видео — Тошкент» — яккаҳоким ташкилот. Ҳеч бир иш қилмай, пул топади. Хўш, нимага бир парча «қоғоз» учун ҳар ой олган фойдадан 5 фоизини видеомарказга тўлашимиз керак?

Худди шу саволни «Видео — Тошкент» марказининг директори Я. И. Вишневскийга бердик.

ФАКТ: 1989 йил августда Тошкент шаҳар ижроия қўмитасида шаҳардаги видеосалонлар фаолиятини уйғунлаштириш ҳамда уларнинг репертуарини назорат қилиб туриш учун «Видео — Тошкент» видеомаркази тузилди. Барча видеосалонлар бу марказга рўйхатдан ўтиши шарт.

— Бу гап нотўғри, — деди ўртоқ Вишневский. — Ҳозир шу фоизни тўлаётганлар бор-йўғи 5-6 та, холос. Ўшалар ҳам мунтазам тўлаётгани йўқ. Масалан, бирина «Юлдуз» маданият уйидаги видеосалонни оладиган бўлсак, бу йил ичида 30 сўм (!) тўлаган, холос.

— **Яков Исчакович, видеонинг ҳозирги аҳволи ҳақида гапирсангиз?**

— Дастлабки пайтлар видеосалонларни турли ташкилот, корхона, муассасалар, ҳатто ЎзФА қошида ҳам очилаверарди, 30 дан ошиқ тасмачилар мавжуд эди. Ҳозир эса комсомол, касаба уюшмалари қўмитаси «Ўзбекфильм» ва «Видео — Тошкент» видео марказидан бошқа ташкилотларга видео билан шуғулланиш ман этилди. Энди, видеочиларнинг савияси ҳақида гапирадиган бўлсак, бу иш билан дуч келган одамлар шуғулланаяпти. Маданият, санъатдан хабари йўқ кишилар пул кетидан қувиб, видеосалон очмоқдалар. Менимча, «видеочи»лар етарли маълумотга эга, санъатдан хабардор бўлсагина, ишимиз олдинга силжийди. Бунинг учун марказимизда видео билан шуғулланувчи мутахассислар тайёрлайдиган курслар очиш кўзда тутилган.

— **Намойиш қилинаётган фильмлар репертуари ҳақида нима дейсиз?**

— Бу жуда мураккаб. Оддий бир халқ эртагини ёки бирор мультфильмни олайлик. Зўравонлик, қийноқлар, даҳшатли махлуқлар бор. Ҳозирги даҳшат эртак кинолари ҳам фақат катталар учун. Уларда ҳам худди шу «махлуқлар», худди шу қийноқлар бор, яхшилик доимо ёмонлик устидан ғалаба қозонади.

ФАКТ: Балоғат ёшига етмаган болалар ёз кунлари соат 19.00 дан сўнг, қишда эса 16.00 дан сўнг катталарсиз видеосалонга қўйилмайди. (Қарордан).

«...Баъзи видеобарлар ўғри, нашавандларнинг маконига айланган.»

Тошкент шаҳар ижроия қўмитаси ички ишлар бошқармаси хизматчилари иштирокида ўтказилган операциядан мақсад, шаҳардаги видеосалонларнинг фаолиятини текшириш эди. Ички ишлар бошқармасининг катта инспектори Олег Витальевич Данилин билан бу рейднинг натижалари ҳақида гаплашдик.

ФАКТ: текширилган 131 видеосалондан 70 таси рўйхатдан ўтмаганлиги сабабли ёпилган. Ҳужжатсиз 21 магнитофон, порнографик характердаги 110 видеокассета мусодара қилинган.

— **Рейднинг ўтказилишига нима сабаб бўлди?**

— Шаҳарликлардан тушаётган шикоятлар: кўрсатилаётган фильмларнинг ёшларга салбий таъсири, видеосалонларда ёшлар спиртли ичимлик ичиш-ю, наша чекиши ҳақидаги хабарлар кўпаймоқда.

ФАКТ: Ўзбекистон ССЖ Вазирлар Кенгашининг апрель қарорида видеобарлар нашавандлар ва фоҳишалар масканига айлантирилгани ҳақида гапирилган эди. Операция давомида шундай воқеалар устидан чиқдингизми?

— Видеосалонларни фоҳишахонага айланган деб бўлмайди. Тўғри, баъзи жойларда хусусан «Лаззат» кафесининг пивбарида ўсмирларнинг спиртли ичимликлар ичиши, наша чекиши аниқланди.

— **Видеозал экранлари орқали золимлик, зўравонлик, шаҳватпарастлик тарғиб этилаётган бир пайтда ўсмирлар орасида жиноятчилик ҳолларининг кўпаяётганлиги ҳақида нима дейсиз?**

— Бундан кўз юма олмаймиз. Шаҳватпарастлик, зўравонликни тасвирловчи фильмлар ёшларни жиноятга қўл уришга «туртки» бўлаяпти. Бундай фильмлар 11-16 ёшдаги ўсмирларнинг онгига салбий таъсир қилиши илмий исботланган. Яқинда Иттифоқ бўйича қилинган таҳлилда бир қанча фактлар намоён бўлди.

— **Гап бориб яна фильмларнинг репертуарига тақаляпти. Намойиш қилинаётган фильмларнинг аксарияти одамларда норозилик туғдиряпти. Операцияда тортиб олинган видеокассеталар ҳақида гапирсангиз?**

— Репертуарда кўрсатилмаган шаҳватпарастлик характердаги видеокассеталар ички ишлар бошқармаси эксперт-криминал бўлимида кўрилади. Агар бирон фильм шубҳа туғдирса, кассета санъатшунослик институтига юборилади. Санъатшунос — мутахассислар фильмларнинг савиясини белгилаб берадилар.

— **Улар оммавий намойиш учун лойиқ топилмаса-чи?**

— Унда материаллар текширув органларига юборилади. Кассета эгалари бўлса, Жиноят кодексининг 221 ва 221 (1-қисм) моддалари бўйича жавобгарликка тортиладилар. Бошқача қилиб айтганда, бир йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш ёки шу муддатгача ахлоқ тузатиш иши ёки 300 сўмгача жарима солиш билан жазоланади. Ҳозирги кунда Адлия вазирлигида янги модда ишлаб чиқилмоқда.

ФАКТ: Хитойда порнографияни тарғиб қилувчилар энг олий жазога — ўлимга маҳкум қилинади.

ФАКТ: Видеосалонлар ишидан тушган даромадга 70 фоиз солиқ солиниши лозим.

(«Корхона, бирлашма ва ташкилотларга солинадиган солиқ ҳақида»ги ССЖИ Қонунидан).

— **Солиқ ҳақидаги Қонун мени ажаблантирди: 70 фоиз жуда кўп эмасми?**

А. Абдураҳмонов («Ўзбекистон» видеосалони директори):

— Бу ҳақда эшитдим-у, лекин ҳозирча амалда ҳеч қандай ўзгариш йўқ. Қонун ҳақида гапирадиган бўлсам, уни нотўғри деб ўйлайман. 70 фоиз солиқ, бу — видеосалонлар ёпилади, деган гап.

М. Мирзаева Марказий видеотека мудираси:

— Буни давлат томонидан қонунлаштирилган ҳақиқий талончилик дейиш мумкин. Видеочилар чўнтагида қолган 30 фоиз фойда нимага ҳам етарди?

М. Зоҳидов (киношунос):

— Қонунни тўғри деб ўйламайман. У одат бўлиб қолган «ман этилсин» буйруғининг солиқ шаклидаги бир кўриниши.

Қ. Эргашев (Маданият вазирлиги қошидаги видеомарказнинг бош директори):

— Видеосалонлар бутунлай назорат остидан чиқиб кетган. Пул кетидан қувиб, кўнглига ёққан бемаза фильмларни кўрсатишяпти. Уларни умуман бошқариб бўлмаяпти. Видео ягона марказга бирлаштирилиши керак.

— **Қонун ҳақидаги фикрингизни билмоқчийдим...**

— Қонун ССЖИ Вазирлар Кенгаши томонидан чиқарилган. Бутун Иттифоқ бўйича кучга кирган.

— **Лекин ундан фойда бўладими? Яна аввалгидек, махфий видеочилар кўпайиб кетади-ку?**

— Тўғри.

— **Қосим ака, аниқ бир мисол олиб кўрайлик. Масалан, мен видеосалон очдим, дейлик. Видеомагнитофон, телевизор, кассеталарни ўзимнинг шахсий пулимга сотиб олганман. Бирон маданият саройида бир хонани ижарага олдим. Хўш, нима учун тушган даромаднинг 70 фоизини давлатга беришим керак?**

— Қизиқ экансиз, унақада капиталист бўлиб кетасиз-ку! Хусусий мулкчи бўлмоқчимисиз?!

— **Лекин бозор иқтисодига ўтиш арафасида шундай қонун чиқариш — ғалати туюляпти-ку?!**

— ...

— **Видеонинг аҳволини яхшилаш учун нима қилиш керак деб ўйлайсиз?**

— Вена шартномасига киришимиз керак.

* * *

Энди суҳбатларимизга якун ясасак ҳам бўлади:

1. Аниқ иш қилинди (Видеомарказ ташкил қилинди, эксперт комиссия тузилди, ИИБнинг операцияси ўтказилди).

2. Маъмурий жазо белгиланди (221-модда) ва яна янгиси ишлаб чиқилмоқда.

3. 4 та аниқ таклиф киритилди (Вена шартномасига киришимиз, «миллий бозор» яратиш учун иқтисодий мустаҳкам ва сценарийларга бой бўлишимиз, видеосалонларни назорат қилиш осонроқ бўлиши учун ягона марказга бирлаштириш, видеочиларнинг маданий савиясини ошириш ҳақида.

4. Ва ниҳоят, ССЖИ Вазирлар Кенгашининг чиқарган Қонуни.

Бу қонунни одилона дея олмайман. Ёдингизда бўлса, видео қатағонга учраган пайтларда 10-15 киши 20 сўмдан пул йиғиб, дуч келган фильмни томоша қилишарди. Бу Қонундан кейин ҳам худди шу нарса такрорланади: «ишбилармон видеочи» ҳозиргидан 1 сўм эмас, ҳар бир кишидан 20 сўм олиб, ўз иши билан махфий шуғулланаверади.

Қилинган ишлар, маъмурий жазо, таклиф, қонун — ҳаммаси видео ишини яхшилаш, тартибга солиш учун қилинган. Улардан натижа чиқишига ҳамма умидвор. Лекин нима бўлишини вақтнинг ўзи кўрсатади.

Ҳозирча эса, назаримда, яна бир йўл бор: видео — магнитофонлар рўйхат бўйича бўлса ҳам, сотиляпти. Бундан ташқари кабелли телевидение ҳам секин-аста ривожланмоқда — видео уйга кириб боряпти. Мана шунга кўпроқ эътибор берсак, видеосалонларга бўлган ҳозирги эҳтиёж тез пасаяди ва улар ўз-ўзидан ёпилади. Муаммоларимизнинг ҳам ҳал бўлиши осонлашса керак, деб ўйлайман.

Дилфуза НАБИХЎЖАЕВА,
ТошДД журналистика куллиёти талабаси.

Жумҳурият янгиликлари

ССЖИ кимё ва нефтни қайта ишлаш саноати вазирлиги ҳайъати билан тармоқ касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси тармоқ ходимлари Бутуниттифоқ мусобақасининг учинчи квартал якунларига кўра, биринчи ўринни ҳамда кўчма Қизил байроқни «Ўзбитхим» ишлаб чиқариш бирлашмасига берди.

Тошкентлик кимёгарлар мукофот топширилишини кутишларига тўғри келмайди. Чунки байроқ бутун йил давомида уларнинг ўзларида эди. Бу кўп нарсадан далолат беради: бу ерда 10 ой ичида режадагига қўшимча равишда минг тоннадан зиёд кукунсовун ишлаб чиқарилди. Бирлашма жамоаси декабрь ойининг ўрталаридаёқ йиллик топшириқ бажарилганлиги тўғрисида маълумотнома бериш ниятида. Айни пайтда ишлаб чиқарувчилар ишланмаларни жаҳоннинг кўпгина мамлакатларида яхши маълум бўлган Киевдаги «Кимёлойиҳа» илмий тадқиқот институтининг «янгилик»ларини ишлаб чиқаришга жорий этиш устида фаол меҳнат қилишмоқда.

* * *

АВТОМОБИЛЬ тармоғида концернлар тузиш юзасидан ўтказилган тажриба муваффақиятли чиқди. Бир йил аввал Ўзбекистон Автомобиль транспорти вазирлигида учта ана шундай концерн: «Тошвилоятюктранс», «Тошвилоятйўловчитранс» ва «Тошшаҳарюктранс» концернлари ташкил этилган эди. Бу ерда раҳбарларни камайтириб, иш маромини оширишга, юк ташиш ҳажмини кўпайтиришга, қўшимча даромад олишга муваффақ бўлинди.

Янгиликларнинг моҳияти бошқарув тузилмасини ўзгартиришдан иборат бўлди. Агар илгари марказдан туриб бошқаришга қатъий амал қилинган бўлса, энди концернларга бирлашган корхоналар ҳуқуқий жиҳатдан мустақил бўлди.

Барча назорат рақамлари, лимитлар, иқтисодий нормативлар, кўчма составлар етказиб бериш корхоналар бошқарувларининг кенгайтирилган мажлисларида корхоналар ўртасида тақсимланади. Шундай мажлисларда концернларнинг жамғармалари ва резервларидан қандай фойдаланиш тўғрисида қарорлар қабул қилинади.

Бошқа тармоқлардаги корхоналар ва ташкилотлар ҳам, уларнинг қайси муассасага бўйсунишидан қатъи назар, шартномавий асосда концернлар таркибига кириши мумкин.

(ЎзТАГ).

БИЛИМ ЮРТИНИНГ 70 ЙИЛЛИГИ

Қўқондаги машҳур тарбиячи Ашурали Зокирий номи билан аталувчи жумҳуриятимиздаги энг кекса педагогика билим юрти 70 йиллигини нишонлади.

1920 йилда Туркистон Жумҳурияти Халқ Комиссарлари Кенгашининг қарори билан Қўқон шаҳрида вилоят педагогика техникуми очилган эди. Унинг ташкил этилиши Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий ва Тошмуҳаммад Ниёзович Қори-Ниёзий сингари машҳур кишиларнинг номи билан боғлиқдир.

1924 йилда техникум дастлабки ўқитувчиларни тайёрлаб чиқарди. Бу воқеа Ўзбекистон халқ маорифи тарихига «Ўн уч қалдирғоч» номи билан кирган. Чунки ўшанда техникумни ўн уч талаба битириб чиққан эди. Уларнинг кўпчилиги кейинчалик педагог-олим, ёзувчи, жамоат арбоби бўлиб етишди. Улар орасида Теша Зоҳидов, Улуғ Турсунов, Қосим Раҳимов, Раҳим Отажонов, Фахриддин Шамсутдинов ва бошқалар бор эди. Кейинчалик бу ерда ўқитувчи гувоҳномасини олган А. Қаҳҳор, Ш. Ризо, С. Абдулла кабилар ўзларининг ижодий йўлларини бошладилар. Сўнгра билим юртига айлантирилган техникумни битириб чиққан 10 киши академик, 5 киши Социалистик Меҳнат Қаҳрамони бўлди.

— Билим юртимизда 70 йил ичида бошланғич синфлар учун 16 минг ўқитувчи тайёрланди, — дейди директор С. Норқўзиева. — Ҳозир бу ерда 170 тажрибали педагог ва мураббий ишламоқда, яхши жиҳозланган ўқув ва лингафон хоналаримиз, компьютер синфларимиз устахоналаримиз бор. Иккита ётоқхона, ўз телестудиямиз ҳам мавжуд.

ЯХШИЛАРНИНГ ТАЖРИБАСИ—ҲАММАГА

«Ноҳиядаги энг яхши ўқитувчилар тажрибасидан» — Андижон вилояти Москва ноҳия халқ таълими бўлими билан маориф ходимлари ноҳия касаба уюшмаси қўмитаси чиқарган қўлланма шундай деб аталади.

Ушбу тўпламда жуда катта иш тажрибасига эга бўлган ноҳия мактабларидаги 22 нафар ўқитувчининг намунали ишлари ҳақида ҳикоя қилинади. Масалан, тўпламдан бошланғич синфларнинг муаллимлари — ССЖИ халқ ўқитувчиси Мамажон Абдурасулов билан унинг шогирди Тўхтасин Розиқовнинг, муаллимлардан К. Жежонов, М. Солиев, С. Умаралиева, К. Ғафуров, У Қўчқоров ва кўпгина бошқаларнинг иш «сирларини» билиб олиш мумкин.

Ноҳия халқ таълими ходимлари бундан сал илгари «Ўқув-тарбия ишлари такомиллаштиришга доир методик тавсиялар» китобчасини олган эдилар. Уни барча ўқув дарслари ва синфдан ташқари ишлар бўйича фаолият кўрсатаётган энг яхши методистлар ва педагоглар тайёрлашган эди.

Ноҳия халқ таълими бўлимининг жамоаси ҳар йили ўқув йили якунлари ва ноҳия мактабларини текшириш натижалари юзасидан китобчалар чиқариб туради. Уларда мактаб жамоаларининг муаллимлик фаолиятига баҳо берилади.

«Ёш ленинчи»га жавоб берадилар

Ижобий таърифномани ҳисобга олиб...

«Мен 1976 йилдан 1984 йилгача ички ишлар органларида турли лавозимларда ишладим. 1984 йилдан Тошкент шаҳар А. Икромов ноҳиясида участка инспектори эдим. Ноҳиямизга ички ишлар вазирлигидан келган текширувчилар ишда камчиликка йўл қўйган милиция ходимларининг исм ва фамилияларини ёзиб кетишган экан. Лекин кимдир ўша пайт менинг ҳам фамилиямни қўшиб қўйибди. Ўша пайтдаги жумҳурият ички ишлар вазири Иброҳимов эса сўрамай-нетмай ишдан бўшатиш ҳақидаги буйруққа қўл қўйиб юборибди. Шундан буён овора-ю сарсонман. Юқори ташкилотларга ёрдам сўраб бордим. «Ҳаммаси ишингиз жойида бўлади, ҳал қиламиз»дан нарига ўтишмаяпти, — деб ёзади **Тошкент шаҳар, Чилонзор ноҳиясининг 20-даҳасидаги 20-уйнинг 5-хонадонида яшовчи Маҳкам ТИЛЛАХЎЖАЕВ.** — Ҳозир Тошкент шаҳридаги 2-автокомбинатда бўлим бошлиғи бўлиб ишлайман. КПСС аъзосиман. 6 нафар фарзандим бор. Сизларга ёзишдан мақсадим, мени севган касбимга қайта тикланишимда ёрдам берсаларингиз».

Ушбу шикоятни текшириб, чора кўриш учун **Жумҳурият ички ишлар вазирлигига юборгандик. Яқинда ички ишлар вазири муовини Х. МАМАТОВ имзоси билан жавоб олдик.**

Жумҳурият ички ишлар вазирлиги, Тошкент шаҳар, Акмал Икромов ноҳияси ички ишлар бўлимининг собиқ участка инспектори, милиция катта лейтенанти М. Тиллахўжаевнинг ички ишлар органига қайта ишга тикланишини сўраб ёзган аризасини кўриб чиқди.

М. Тиллахўжаев 1983 йилнинг март ойидан бошлаб, ички ишлар ташкилотидан бўшатилганлигига қадар, Тошкент шаҳар А. Икромов ноҳия ички ишлар бўлимида участка инспектори лавозимида хизмат қилган.

Хизмат фаолияти давомида 3 марта тақдирланган, маъмурий жавобгарликка тортилмаган. Жумҳурият Вазирлар Кенгаши 1985 йилнинг март ойида Тошкент шаҳар А. Икромов ноҳияси 22-даҳасининг 28-уйида истиқомат қилувчи фуқароларнинг милиция ходимлари томонидан қонунбузарларга нисбатан тегишли чоралар кўрмаётганлиги тўғрисидаги аризасини чора кўриш учун Ички ишлар вазирлигига йўллайди. Вазирлик ушбу ариза бўйича текшириш ўтказади.

Фуқароларнинг қонунбузарликлар ҳақидаги ариза, маълумотларига нисбатан юзаки ва бюрократик муносабатда бўлганлиги ҳамда ўз хизмат вазифасига совуққонлик билан қараганлиги учун А. Икромов ноҳия ички ишлар бўлимининг участка инспектори милиция катта лейтенанти М. Тиллахўжаев текшириш натижаларига асосан ички ишлар хизматидан бўшатилади. Бошқа хизматчилар эса маъмурий тартибда жазоланадилар.

М. Тиллахўжаев Ички ишлар вазирлигига ва Тошкент шаҳар ички ишлар бошқармасига бир неча бор ишга қайта қабул қилишини сўраб мурожаат қилган.

М. Тиллахўжаевнинг «Ёш ленинчи»га ёзган аризасини жумҳурият Ички ишлар вазирлиги кўриб чиқди. Ишдан бўшатиш асосли бўлмаганлиги учун қайта ишга тиклаш лозим, деб топилди ва шикоятчининг иш жойидан берилган ижобий таърифнома ҳисобга олинди. Тошкент шаҳар ички ишлар бошқармаси раҳбарларига М. Тиллахўжаевни ички ишлар хизматига қайта қабул қилиши тўғрисидаги масалани аттестация комиссияси йиғилишида ариза муаллифи иштирокида кўриб чиқишни топширди.

Қачонгача ишсиз юраман?

«Сизларга нажот истаб ёзаяпман. Мен ҳам инсонлардай яшайман, деб яхши ният билан Қўқон шаҳар Коммунал хўжалик техникумини битирдим. Ўқишни битиришга битирдим-у, лекин 8 йилдан бери ўз соҳам бўйича иш топа олмай овора-ю сарсон бўлмоқдаман. Мутахассислигим бўйича бир қанча ташкилотдан иш беришини сўраб бордим, — деб ёзади шикоят хатида **Фарғона вилояти, Бувайда ноҳиясининг «Шарқ юлдузи» жамоа хўжалигидаги 5 бригадада яшовчи Жумақўзи Умаров.** — Лекин ҳеч ким ёрдам қўлини чўзмаяпти. Тўғриси 4 фарзандимизни отам билан онамнинг қарилик нафақасига боқаяпмиз. Қачонгача ишсиз юраман?».

Ушбу шикоят хатини текшириб, чора кўриш учун **халқ депутатлари Бувайда ноҳия Шўроси ижроқўмига** юборгандик.

Яқинда ноҳия ижроқўми раиси О. НАЗАРОВ имзоси билан жавоб хати олдик.

Бувайда ноҳия ижроқўми ноҳия ҳудудида яшовчи Жумақўзи Умаровнинг шикоятини ўрганиб чиқди. Шикоятчининг аризаси ижобий ҳал қилинди. Ж. Умаров ўз мутахассислиги бўйича ишга жойлаштирилди.

Суд залидан озод қилинди

«Ҳақиқатнинг қарор топишида ёрдам беришларингизни илтимос қиламан. Мен 1988 йил 30 июнь куни кечқурун соат 23.30 ларда хотиним билан кинодан келсак, уйимизга милиция ходимлари келишган экан. Мени улар олиб кетишди. Сабаби отам Маҳкам деган кишини ўлдириб қўйган экан. Марҳумнинг қариндошлари, ўғли Рауф (мен) ҳам бўлган, деб кўрсатма беришган экан. Бир ой-ю олти кундан сўнг суд бўлди. Мени эса суд залидан қўйиб юборишди. Отам қилган ишини тан олди. 1990 йил февралда мени яна ҳибсга олишди. Ҳурматли «Ёш ленинчи»лар, ёрдамингизга муҳтожмиз.

Рауф АБЛАҚУЛОВ,
Бекобод шаҳар II-даҳа, Ойбек кўчаси 25-уй».

Р. Аблақуловнинг шикоят хатини текшириб кўриш учун **Тошкент вилояти судига юборгандик.**

Яқинда ушбу шикоятга **Тошкент вилояти суди раиси А. И. ЛИПАТОВ** имзоси билан жавоб олдик.

Вилоят суди «Ёш ленинчи» рўзномасига ёрдам сўраб шикоят ёзган Р. Аблақулов аризасини ўрганиб чиқди.

Вилоят судининг жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати Р. Аблақуловга тергов органлари томонидан қўйилган айб суд мажлисида исботланмади деб топди ва Р. Аблақулов суд залидан озод этилди.

Ўзбекистон турли-туман ёдгорликларга бой жумҳурият ҳисобланади. Бу ерда тош давридан бошлаб ривожланган Ўрта асрлар ёдгорликларигача учратиш мумкин. Улар қаторида кўҳна шаҳарлар ва қишлоқларни ўз бағрида яшириб ётган тепаликлар ҳам бор. Уларни очиш учун шошилмасак кейин кеч қолишимиз мумкин.

Ўлкамиз тарихининг долзарб муаммоларини ечишда тажрибали олимлар билан бир қаторда, ўз халқи тарихига катта эътибор билан қараётган ва фан тараққиёти билан шуғулланувчи кўплаб ёш мутахассислар етиштириб бераётган Тошкент Давлат дорилфунуни ҳам катта ҳисса қўшмоқда.

Сентябрь ойида тарих куллиётининг бир гуруҳ талабалари археологлар, этнографлар, антропологлар билан биргаликда Қашқадарё вилоятининг Деҳқонобод ва Сурхондарё вилоятининг Бойсун ноҳияларида тарихий ёдгорликларни қидириш ишларини олиб бордилар. Улар ўз олдиларига бир қатор мақсадлар қўйган эдилар.

Биринчидан, аҳолида ўз халқи тарихига нисбатан қизиқиш уйғотиш ва мустақил равишда тадқиқотлар олиб бориш, иккинчидан, Буюк ипак йўлида ўтказилаётган тадбирлар муносабати билан Бақтрия ва Суғдиёнани бирлаштирган қадимги Ўрта асрлар карвон йўлидан ўтиш, учинчидан, шу йўл атрофида жойлашган ҳозирги аҳолининг анъанавий хўжалик юритишини, моддий-маънавий маданиятини ўрганиш ва ниҳоят тўртинчидан, бу ерда қадим даврларда яшаб ўтган кўчманчи қабилалар ва маҳаллий ўтроқ аҳоли ўртасидаги ўзаро алоқаларни ўрганиш эди.

Тошкент — Термиз трактининг Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятлари чегарасидаги йўлдан бораверсангиз, тоғлар тўсатдан қисқара бошлаб, икки тоғ ўртасида тор йўл пайдо бўлади ва сиз қачонлардир жуда мустаҳкам ва баланд бўлган қадимий деворлар қолдиқларини кўрасиз. Бу ер қадимда Бақтрия ва Суғд орасидаги алоқалар учун ягона йўл бўлган. Археологик тадқиқотларнинг кўрсатишича, милоднинг дастлабки асрларида, Сурхондарё вилоятида кушонлар, Қашқадарё вилоятида суғдликлар яшаган даврда бу ер ўтказиш — чегара жойи бўлган. Мазкур жой ҳозирги кунда маҳаллий аҳоли орасида Темир дарвоза номи билан маълумдир.

Бу ерда биз қизиққан йўлнинг йўналиши, Шўроб кечувидан Амударёга томон Улонбулоқсой ва Шеробод воҳаларининг қадимги деҳқончилик ноҳияларига бўлиниши билан аниқ маълум бўлади. Темир дарвозадан кейин йўл дастлаб Шерободдарё воҳаси бўйлаб, кейин эса тоғлар оша шимоли-шарқий йўналишда кетади. Йўлнинг Темир дарвозадан кейин Ўрта дарёгача бўлган қисми кам ўрганилган. Биз йўлнинг қолган қисми ҳақида камроқ гапириб, кўпроқ бизни қизиқтирган Темир дарвоза ва унинг атрофида сўз юритамиз.

70-йилларнинг бошларида, Ҳамза номидаги Ўзбекистон санъатшунослик илмгоҳининг ходими, археолог Э. В. Ртвеладзе бу йўлнинг Шўроб кечувидан Темир дарвозагача бўлган бир қисмини ўрганиб чиқди. Изланишлар натижасида Шўртепа қишлоғидан (Шўроб кечуви) милоддан аввалги VI-IV асрларга оид бўлган сополлар топилди ва ўрганилди. Худди шу жойдан эса йўл Темир дарвозага томон кетади. 1986 йилда у Темир дарвоза атрофида Кушон даврига оид ҳимоя деворлари қолдиқларини аниқлади.

Ўтган асрда қадимги йўлларни текшириб юрувчи таниқли географ ва этнограф, Ҳисор экспедициясининг бошлиғи Н. А. Маев йўл

Меросимизни ўрганамиз

ТЕМИР ДАРВОЗАНИ ИЗЛАБ

устида жойлашган Шўроб, Бошқўтон, Талашкан, Сайроб, Темир дарвоза ва Оқработ ҳақида эслатиб ўтади.

Ёзма манбаларда Темир қапиғ, Темир — қаҳалға, Дар — Аҳонин, Бабол — Ҳадид каби турли номлар билан эслатиб ўтилган Темир дарвоза — Ўзбекистоннинг жанубида, Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятлари чегарасидаги ажойиб тарихий жойлардан бири ҳисобланади. У ҳозирги йўлдан уч юз метрлар чамаси ичкарироқда, Оқработ ёки Чак-чакнинг шимоли-шарқий довонида тоғ тизмасидаги дарада жойлашган.

Дара жуда тор. Эни уч метрдан 20 метргача, узунлиги икки ярим километр, баландлиги 50 метр, баъзи жойларда 150 метргача боради. Оёқ остида қум ва катта-кичик тошлар учрайди. Бу йўлдан ўтиш жуда қўрқинчли. Вақт ўтиши ва табиат кучлари таъсирида худди моҳир усталар йўниб текислагандек бўлиб қолган тик қоялар ва улар устида мувозанатни сақлаб турган улкан харсанглар кишини ваҳимага солади. Худди шамол турса харсанглар қулаб тушадигандек бўлиб туюлади. Бу дара ҳақида ҳозир жуда кам одам билади. Маҳаллий аҳоли эса бу ерларга деярли келишмайди. Ҳозирги кунда бу ер унутилган.

Шунинг учун ҳам биз экспедиция аъзолари дарани 3—4 соат излашимизга тўғри келди. Дарадан ичкари томон юрар эканмиз уни қадимги муаллифлар жуда тўғри (бу ҳақда қуйида тўхталамиз) тасвирлаганининг гувоҳи бўлдик.

Бу дара қадимда жуда катта аҳамиятга эга бўлган. Суғдни Бақтрия ва Ҳиндистон билан боғловчи бош савдо йўли шу жойдан ўтган. Бу жой кўплаб ҳарбий кўчманчилар тўдаларини, қанчалаб элчиларни олам кезиб юрган сайёр монахларни кўрган.

Биз қадимги ва ўрта асрлар муаллифлари ёзиб қолдирган манбаларга қараб қадимий Темир дарвоза ҳақида маълум бир тасаввурга эга бўлишимиз мумкин. Демак, далилларга мурожаат қиламиз:

Ўрта Осиё ҳақида кўплаб ҳикоялар ёзган хитойлик жаҳонгашта монах Сюань Цзянь милоднинг 630 йилларида Ҳиндистонга борди. У Темир дарвоза ҳақида ёзиб қолдирган биринчи шахс ҳисобланади. Унинг ёзишича, у пайтда дарага кириш жойида темир билан қопланган икки табақали улкан дарвоза бўлган. Ўша пайтда ҳақиқатан ҳам Темир дарвоза бўлганми ёки Сюань Цзянь ўз қўлёзмаларини ёзаётган пайтида хаёлотга берилганми, бу ёғи бизга қоронғу. Лекин 1404 йилда Темур саройига ташриф буюрган испан элчиси Рюи — Гонзалес де-Клавихо ҳам ўз кундаликларида Темир дарвоза ҳақида ҳаяжонланиб ёзади. Тўғри, у дарадан ўтган пайтда бу ерда ҳеч қанақа дарвоза бўлмаган. Аммо ерлик аҳоли уни қачонлардир дарани улкан Темир дарвоза беркитиб турганидан ҳикоя қилганлар. Биз агар Клавихонинг кундалигидан хулоса чиқарадиган бўлсак, унда Сюань Цзянга ишониш мумкин.

Сюань Цзяндан сўнг кўплаб араб ва форс адабиётларида Темир дарвоза эслатиб ўтилади. Темир дарвоза қадимги дунёда шунчалар машҳур эдики, у ҳақдаги эслатмалар ҳаттоки, Муғулистоннинг Ўрхун дарёси воҳасида топилган машҳур қадимги турк ёзувларида ҳам учрайди. Турк подшолари Бумина ва Истами — қағон даврларида (милоднинг VI асри) Темир дарвоза туркларнинг кўчириш — (силжитиш) ўлка чегараси бўлиб хизмат қилган. Кейинроқ эса турк ҳарбийлари шу дара орқали Амударёнинг юқори оқими икки қирғоғида жойлашган Тухало (Тоҳаристон) мамлакатига юриш қилганлар ва уни ўзларига бўйсундирганлар.

Темир дарвоза ҳақида қолдирилган ёзувларнинг бир характерли томони шундаки, Ўрта асрлар мусулмон муаллифлари жуда кўплаб тоғ даралари ва довонларни ёзиб қолдирганлар. Лекин уларнинг ҳеч қайсисига дарвоза орқали кирилмаган.

Темир дарвозадан биринчи бўлиб ўтган европаликлардан бизга маълуми, юқорида эслатиб ўтилган Рюи—Гонзалес де Клавихо бошчилигидаги испан элчилари эди. Бу элчилар 1403 йил май ойида Испания қироли Кастилия Генрих III томонидан Темур саройига жўнатилади. Клавихонинг кундалик ёзишмаларига қараганда улар 1404 йил 25 август, душанба куни Темир Дарвоза етиб келишди. Элчилар шундоққина даранинг рўпарасида қурилган, ҳар хил мозаикалар ва нақшлар билан безатилган, ниҳоятда чиройли карвонсаройда тўхтаб дам оладилар. Машҳур дара Клавихони шунчалик ҳайратга соладики, у ўз кундалигига бу ер ҳақида бир неча варақ ёзади. **«Бу тоғлар жуда баланд, — ёзади Клавихо, — бу ерда тоғнинг ичига бўлиб турган дара бор. У худди инсон қўли билан бунёд этилгандек, чунки икки томон баланд қоялар, дара эса жуда ҳам текис... Бу дара Темир дарвоза деб аталади ва бу тоғ тизмасида шу ердан бошқа ўтиш жойи йўқ».**

1969 йилда Э. В. Ртвеладзе дара ёнида XV асрга оид карвонсарой қолдиқларини ва сопол идишлар топди. Бу ўша испан элчиси Клавихо ўз шериклари билан дам олган карвонсарой эканига шубҳа йўқ. Археологлар яна бир юртни шу йўлнинг, у Темир дарвоза ёнида, Шўробсойнинг бир қирғоғида жойлашган манзилгоҳни топдилар. Бу қишлоқ араб ёзма манбаларида эслатилган бўлиб, сомонийлар авлоди бўлмиш Кўҳ ибн Насрнинг 948 йилда Ўрта асрлар вилояти Чағониённинг (Сурхондарёнинг Ўрта ва юқори оқимларида жойлашган) шоҳи Абу Али Чағонийга қарши юриш пайтида ёндирилган қишлоқдир. Бу шубҳасиз, ўша, чунки узоқ археологик изланишлар олиб борилган бўлсада, бу ерда ундан бошқа Ўрта асрларга оид манзилгоҳ учрамайди.

Узоқ ўтмиш замонлардан буён қадимги Бақтриянинг кўплаб ўтроқ деҳқончилик қабилалари янги ҳосилдор ерлар топиш мақсадида шу дарадан ўтганлар. Улар дарё ўзанлари бўйлаб Ўрта Осиёнинг шимол ноҳияларига томон силжиб борганлар. Фарғонадаги Чуст, Тошкент воҳасидаги Бурғулиқ маданиятлари фикримиз далили бўлиши мумкин.

Бир пайтнинг ўзида Евроосиёнинг чўл ноҳияларидан шимолий йўналиш бўйлаб Ўрта Осиёнинг шимолидаги деҳқончилик воҳаларига кўчманчи чорвадорлар қабилалари силжиб кела бошлайди.

Булар орасида Суғд орқали Бақтрияга ўтиб келган (шубҳасиз Темир дарвоза орқали) уйчи қабилаларнинг ҳаракат қилиши айниқса сезиларли бўлди. Агар ёзма манбаларга мурожаат этадиган бўлсак, милоддан аввалги суғдиёнлар Бақтрияга ҳаракатлари Грек — Бақтрия давлатини қулатиб, Кушонлар давлатининг пайдо бўлиши билан тугалланиб қолмай, шимолий ва жанубий йўналишларда ўрта асрлар давригача ҳам давом этди. Бу эса ўтроқ деҳқонлик ва кўчманчи қабилаларнинг аралашувига, шунингдек, ягона ўзбек халқининг пайдо бўлишига олиб келди.

Сўнгги сўз сифатида шуни айтмоқчимизки, халқ тарихимизнинг ўқилмаган саҳифалари жуда кўп. Бу эса биз археологлар, антропологлар қолаверса, шу ўлкада яшовчи ҳар бир киши зиммасига катта масъулиятлар юклайди. Биздан кейинги авлодларга тарихимиз қандай бўлса уни шундайлигича етказиш бизга ҳам қарз ҳам фарз. Изланишлар давом этади.

Баҳодир ЭШЕВ,
ТошДД тарих куллиёти толиби.

Ахлоқ мавзуида

«...ҚАНИ ЎША, МЕҲР-ШАФҚАТ?!»

Мен онадан 13 ойлик, отадан эса 5 ёшимда қолдим. Қудаларим Хайрихон ая билан унинг ўғли Эркин ака уйлангандан кейин мен учун аянчли кунлар бошланди. Келинойимизга одам иси ёқмасди. Менга: «Сен ҳам одаммисан», — дегандек қарардилар. Айниқса, мени боққан ойимиз остонадан чиқиб кетишлари билан: «Ҳой етимча, тур йўқол кўзимдан, ойинг келганда кирасан», — деб кўчага ҳайдаб юборар эди. Мен эшик тагида зор-зор нола қилиб ўтирар эдим. Ҳаттоки кечалари бирор баҳона излаб, акамизга айтиб, мени калтаклатар, кўчага ҳайдаттириб юборар эди. Мен эса, мурғак қизча, тун қоронғусида қўрққанимдан уйимизнинг орқа томонидаги кўчадан айланиб ўтиб, қўшнининг дарвозасидан ҳовлига сакраб тушиб, (худони асраганини қаранг, майиб ҳам бўлиб қолмаган эканман, ахир дарвоза баланд, мен эса жуда кичик эдим) ўзимизнинг томга чиқиб олар ва ўша ерда тонг оттирардим.

Узатилар вақтимда, келинойимиз буйруқларига биноан акамиз ойимизга юзим ёруғ бўлса, бир парча ёзма равишда миннатдорчилик билдириб, хат ёзиб беришларини сўрашибди. Ишонасизми, шундай бўлди ҳам. Одам уялар экан. Аммо ўғилчам туғилгандан кейин оиладаги баъзи майда-чуйда, айниқса, етимлигим соя соладиган борди-келди, олдибердилар бахтимга чанг солди. Ўғилчам билан уйга қайтиб келдим. Ана энди олдинги куним ҳам ҳолва бўлиб қолди. Юрак хуруж бериб, эмизикли бола билан касалхонага тушдим. Келинойимиз: «Юраги ёмон бўлиб қолган бўлса, касалхонадан нари жойини топиб ўтирсин, бир нарса бўлиб, ўлиб-нетиб қолса, товонига қолмай», дебдилар. Ҳайриятки, навбатимиз бор эди, уй сўраб, ҳол-аҳволимизни битиб, ариза бериб қўйган эдик. Бахтимизга уйни ҳам бера қолишди, кўчиб, чиқиб кетдик.

Кетма-кет уларнинг болалари вояга ета бошлашди. «Бировга чоҳ қазисанг, ўзинг тушасан», — дейдилар. Ҳали турмушга чиқмаган катта қизлари суюқ оёқ бўлиб кетган экан, туғиб қўйди. Уй ичиси билан никоҳсиз туғилган болани олишга қарши бўлишди. Тилхат ёзиб, уни ташлаб келишди. Лекин мен ўзимни қўярга жой топа олмадим. Балки етимлик нималигини билганим учунми ёки мен ҳам оналигим учунми, ҳар қалай болага раҳмим келиб, туғруқхона юристи билан маслаҳатлашдим. 8 кунлик чақалоқни номимга расмийлаштириб беришди. Одамлар савоб учун мачит, мадрасалар қуришар экан, мен шу гўдакнинг бошини силасам, ажаб эмас, савобга қолсам, девдим. Аммо, мана болам 9 ёшдан ошди, энди қарангки, мараз одам барибир маразлигини қўймас экан... Ҳозир ҳамма билади: узоқ йиллардан бери ойим тўшакда ётиб қолганлар. Кеча-кундуз у кишининг бошида парвонамиз. Бирор марта: «Ахир бизлар ҳам шу кишини фарзандимиз, кел биз ҳам қарайлик ёки сенга бирор ёрдам керакми?» — дейишмайди. У ҳам етмагандек, акам ҳам II гуруҳ ногирони бўлиб қолган, кўпинча бизникида бўлади, азбаройи уйларида тинчлик бўлмаганидан. Миясига қон қуйилиб, ўнг томонини фалаж қилиб қўйган. Тил ҳам озгина тортилган. Равон гапира олмайдилар. Шу бечорани ҳам ўша катта, суюқ оёқлик кўчасига кириб кетган қизи билан келинойимиз жиннига чиқариб қўйишган. Кўпинча оёқ-қўлларини тоғорада ивитиб, тирноқларини олиб қўяман. Бир гал хотинини телефонда чақириб: «Келиб мени ювинтириб кет», — десалар бақириб беришди. Иложим қанча. Ичкп кийимда ваннага солдик. Ўғлим билан ювинтирдик. Аммо биласизми, тирноқларини олаётганда йиғлаб юбораман: шу қўллари билан мени савалаганлари эсимга тушиб кетади. Мана энди, ҳозирга келиб, қизим 9 ёшдан ошганда, қизини мен қўшиб қўйган эканман. Шунинг учун унинг боласини олишга мажбур бўлган эмишман. Келинойимиз шундай деб гап чақирибдилар. Куни кеча уйимга келиб, мени ҳайдадилар: «Тур чиқиб кет, етимча, бу сени ота-онангдан қолган уй эмас, жойингни топиб ўтир. Бу мени қайнонамнинг уйи», — деб. Биз жонига қасд қилганларини эшитсак, ўзимизча муҳокама қилиб, ўша кишини айблашга ўрганиб қолганмиз.

Шайтон баъзан йўлдан уради, аммо болаларим ҳам мен каби ўзгалар қўлида қолсинми? Бир умр ўксиниб, менинг арвоҳимни ҳам қарғаб ўтсинми? — деб ўзимни тийиб келаман. «Меҳр-шафқат» деб лоф урамиз, аммо қани ўша меҳр-шафқат?!

МАТЛУБА.

Хорижда хабарлар

ССЖИ ПРЕЗИДЕНТИ—ЕВРОПАДАГИ ЭНГ МАШҲУР РАҲБАР

ПАРИЖ, 11 ноябрь. (ТАСС мухбири В. Хреков). ССЖИ Президенти М. С. Горбачев энг ҳурматли сиёсий арбоб деб номланди. Европа ҳамжамиятидаги ўн икки мамлакатда 18 ёшдан 30 ёшгача бўлган ёшлар ўртасида ўтказилган жамоатчилик фикрини сўраб билиш шундан далолат бермоқда. Сўраб билиш Парижда чиқадиган «Либерасьон» рўзномасининг ва Франция ёшлар ва спорт ишлари олий комиссариатининг ташаббуси билан ўтказилди.

Фикри сўралганларнинг 59 фоизи М. С. Горбачевни, 23 фоизи АҚШ Президенти Жорж Бушни ва 16 фоизи Буюк Британия Бош вазири Маргарет Тэтчерни энг машҳур сиёсий арбоб деб атаган.

Сўраб билишда сиёсат, иқтисодиёт ва маданият соҳаларидаги муаммолар ҳам тилга олинган эди. Маълум бўлишича, масалан, Ғарбий Европа ёшларини Америка маданиятининг Европа қитъасидаги «зўравонлиги» ташвишга солаётган экан. Халқаро муҳитдаги ижобий ўзгаришларга қарамай, ёш европаликлар ҳануз учинчи жаҳон уруши бошланиб кетишидан хавотирланмоқда. Фикри сўралганларнинг 46 фоизи ана шуни таъкидлади.

Иккинчи ва учинчи ўринларда анъанавий равишда касалликлар ва атроф муҳитнинг булғаниши муаммолари турибди.

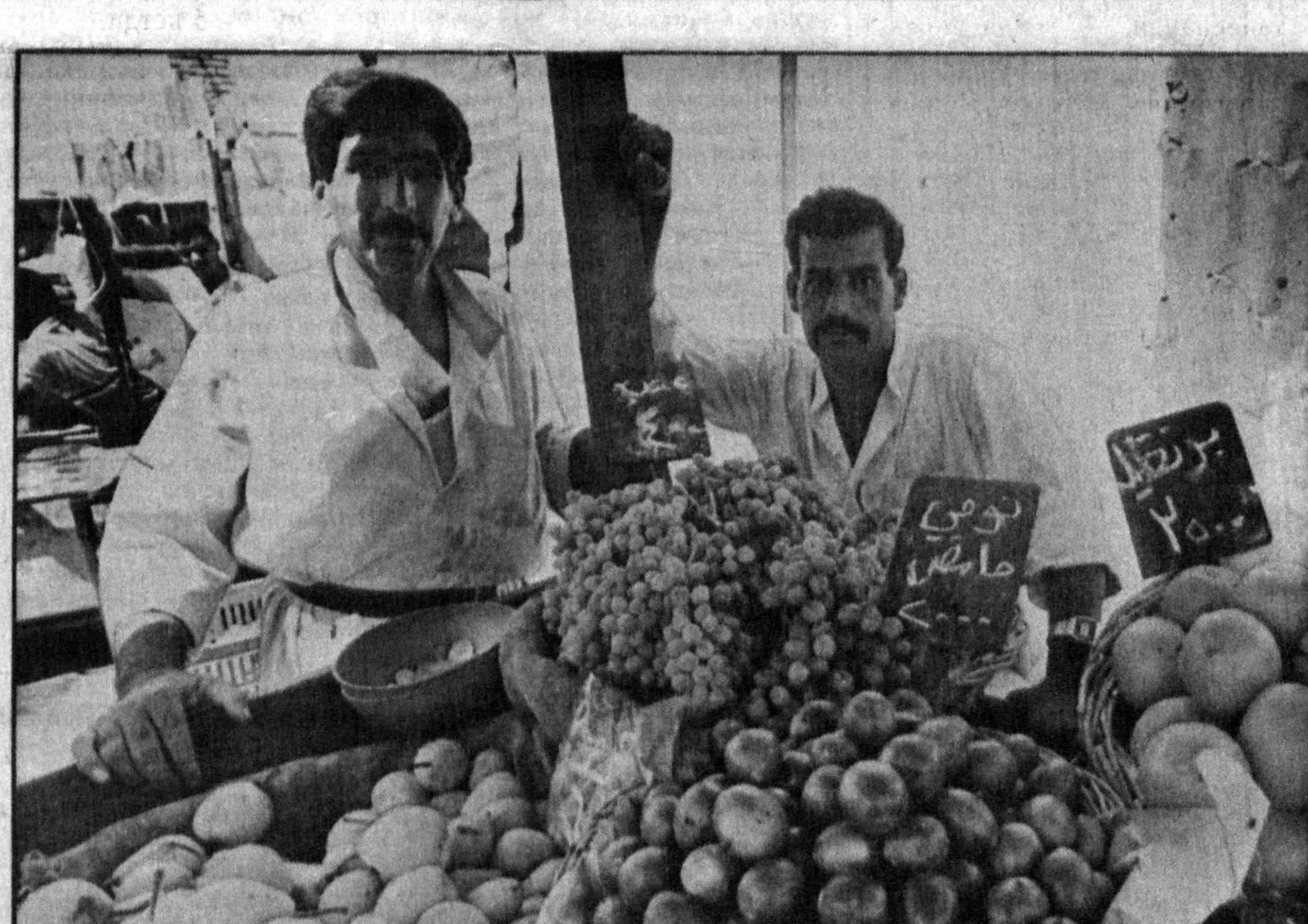
Европа ёшлари Германиянинг бирлашувини, марказий ва шарқий Европадаги воқеаларни, шунингдек Ироқнинг Қувайтни босиб олганлигини тугалланаётган йилдаги энг муҳим воқеалар сифатида тилга олишди.

ҲУКУМАТ ҚЎШИНЛАРИ ИСЁНЧИЛАРГА ҚАРШИ

ҚОБУЛ, 11 ноябрь. (ТАСС). Шанба куни давлат хавфсизлиги хизмати ходимлари Афғонистон пойтахти яқинида террорчилик хуружларини амалга ошириш учун мўлжалланган икки килограмм миқдоридаги пластик қўпорувчи моддани топиб олдилар, деб хабар қилади Бахтар агентлиги. Улар шу кунёқ Қобул вилоятида теварак-атрофни тинтувдан ўтказдилар. «Ер-ер» классидаги учта ракета, миномётнинг 52 та ўқи, ўқ-дорилар солинган 500 та қути, 17 килограмм портловчи модда тортиб олинди.

Ҳукумат қўшинлари мамлакатнинг турли вилоятларида қуролланган оппозиция отрядларига қарши жанговар ҳаракатлар қилишмоқда. Ғор вилоятида афғон қўшинларининг бўлинмалари теварак-атрофни тинтувдан ўтказдилар. Муваффақиятли ҳаракатлар натижасида Чағчарон шаҳри жанубида ва Шохрак туманида душмандан 30 та ўқ отувчи қурол, гранатамёт, кўплаб миқдорда озиқ-овқат ва анжомлар тортиб олинди. Ўнлаб жангари ўлдирилди. Забол вилоятида экстремистлар тўпланган ерларга зарба урилди. Саудия Арабистонидан келган бир ёлланма ва 21 нафар жангари ўлдирилди.

Жалолободда Нанграҳор вилоятидаги бир қанча қабила бошлиқлари ва оқсоқолларининг жирғаси бўлди. Жирға қатнашчилари бир ёқадан бош чиқариш ва қабилаларнинг ватан ҳимоясида фаол қатнашишини ёқлаб гапирдилар.

ИРОҚ. Бағдод бозорида.

С. КУЗНЕЦОВ сурати.

БЕВОСИТА МОЛ АЙИРБОШЛАШНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ТАКЛИФ ЭТИЛМОҚДА

КАНБЕРРА, 11 ноябрь. (ТАСС). «Нима учун ССЖИда ишлаб чиқарилаётган айрим молларни айирбошлаш учун Совет Иттифоқига 20 миллион бош қўйни таклиф этиб бўлмайди?» «Дейли телеграф миррор» рўзномаси Австралия жун корпорациясининг ташқи бозорда жун ва гўштга бўлган талаб ўзгарганлиги учун худди шу 20 миллион жониворни йўқ қилиш режаси муносабати билан Австралия ҳукуматига шанба куни шундай савол билан мурожаат қилди. Мамлакатда қўйларни нобуд қилмасдан, балки муаммони ҳал этишнинг анча оқилона йўлини топишга даъват этувчи овозлар тобора баралла янграмоқда.

Вужудга келган аҳволдан чиқишнинг энг яхши усули Совет Иттифоқи билан бевосита мол айирбошлаш тўғрисида битим тузишдан иборатдир. Молиявий қийинчиликлар вужудга келгунга қадар ССЖИ Австралия қўйчилик маҳсулотларининг асосий харидорларидан бири эди, деб ҳисоблайди мақола муаллифи. Австралия томонини Шўро тракторлари, виноси, фотоаппаратлар ва соатларини жунга айирбошлаш қизиқтириши мумкин бўлур эди. «Тўғри, бу мамлакатнинг тўлов балансини яхшиламайди, лекин ҳар қалай фермерларни ўз қўйларини отиб ташлаш заруратидан халос қилади», — деб ёзади «Дейли телеграф миррор» рўзномаси.

Телетайп лентасидан

ҚОҲИРА. (ТАСС). Иордан дарёсининг Исроил босиб олган ғарбий соҳилидаги Наблус шаҳрида фаластинликлар билан Исроил қўшинлари ўртасида тўқнашувлар бўлиб ўтди. Араблар босқинчиларни тошбўрон қилишди ва уларга қарата ёнувчи модда солинган шишалар улоқтирдилар. Босқинчилар намойишчиларни тарқатиб юбориш учун ўт очиш қуролидан фойдаланишди. Ўқ тегиб оғир жароҳатланган фаластинлик госпиталга ётқизилди. МЕНА агентлигининг таъкидлашича, намойишларни бостириш операцияларида яҳудий мустамлакачилар фаол иштирок этишди. Бунда улар ўзларининг ниҳоятда шафқатсизлиги билан ажралиб туришди. Шаҳар қуршаб олинди. Аҳолига ўз уйларидан чиқиш тақиқланди. Бу ерга қўшимча равишда армия бўлинмалари олиб келинди.

Женин, Калькилья, Ал Ҳалил шаҳарларида ҳамда фаластинлик қочоқларнинг Ғазо минтақасидаги барча лагерларида кеча-кундуз комендантлик соати амал қилмоқда. Маҳаллий аҳоли ўртасида тинтув ўтказилиб, одамлар қамоққа олинмоқда.

ҚОҲИРА. (ТАСС мухбири Олег Зуенко). Кўплаб янги муҳожирлар келиши Исроилда уй-жой муаммосининг янада кескинлашувига сабаб бўлди. Минглаб одамлар йирик шаҳарлардаги боғларда ва ялангликларда тикланган чодирлардан иборат шаҳарчаларда яшашга мажбур бўлмоқда. Вақтинча яшаб туриш учун уларнинг айримларига ҳарбийларнинг дам олиш уйларидан, казармалардан ва талабалар ётоқхоналаридан жой берилмоқда. Одамларнинг ўз аҳволидан норозилиги бир неча бор кучли намойишларга айланиб кетди.

Исроил радиосининг хабар қилишича, Исроил уй-жой қурилиши вазири Ариэль Шарон кескинликни бир қадар бўлсада юмшатиш мақсадида «Амидат» қурилиш фирмасига уй-жойга муҳтож ва ҳамон чодирларда яшаётган муҳожирларнинг 250 оиласини жойлаштириш учун меҳмонхоналардан жой олиш тўғрисида буйруқ берди.

Бироқ оппозициядагиларнинг фикрича, бу тадбир мамлакат олдида турган ўткир муаммони ҳал этмайди, чунки ҳавонинг илк бор кескин совиб кетиши қиш яқинлашиб келаётганидан дарак берган бир вақтда минглаб одамлар ҳали ҳам чодирларда яшашмоқда.

ИСЛОМОБОД. (ТАСС мухбири Николай Семененко). Покистондаги хусусий транспорт компаниялари ҳайдовчиларининг беш кундан буён давом этаётган иш ташлаши кундан-кунга кенгайиб бормоқда.

«Нейшн» рўзномасининг хабар қилишича, йўловчи ташийдиган автобуслар ва маршрутли таксилар ҳамда юк машиналари ҳайдовчилари сафига таксичилар билан белорикшалар ҳам қўшилди. Лоҳурдаги масжиди Шуҳада олдида транспортчиларнинг оммавий намойиши бўлиб ўтди. Улар мамлакатда одам ўлдирганларга, шу жумладан беҳосдан одам ўлдирганларга нисбатан узоқ муддатли қамоқ жазоси ҳамда жабрланувчининг қариндошлари фойдасига жуда катта миқдордаги жарима солишни кўзда тутувчи шариат қонунлари жорий этилишига қарши норозилик билдиришмоқда. Бундай қонунлар одамлар ўлимига сабаб бўлган йўл-транспорт ҳодисасини содир этган ҳайдовчиларга ҳам даҳлдордир. Бунда авария сабаблари ва ҳайдовчининг қай даражада айбдор эканлиги ҳеч қандай аҳамиятга эга бўлмайди.

ДАККА. (ТАСС мухбири Константин Яровой). Бангладешнинг оппозициядаги етакчи сиёсий партиялари ва партия уюшмалари аҳолини 20-21 ноябрь кунлари 48 соатли умуммиллий иш ташлаш ўтказишга даъват этди.

Оппозициядаги халқ иттифоқининг раиси Хасина Вазед Даккада бўлиб ўтган оммавий митингда сўзга чиқиб, ҳукуматга истеъфога чиқишни ҳамда ўз обрўсини умумий сайловда синовдан ўтказишни таклиф қилди. Бангладеш миллатчилар партиясининг раиси Ҳолида Зиё оппозициянинг оммавий ҳаракатини «умумхалқ портлаши»га айлантиришга даъват этди.

Бош вазир ўринбосари ва ҳукмрон миллий партиянинг бош котиби шоҳ Муаззам Ҳусайн оппозициянинг баёнотлари ва дастурларини «нодемократик, ғайриқонуний ва конституцияга зид» деб таърифлади. У мавжуд қонунлар доирасида миллий манфаатларга зарар етказаётган фаолиятнинг пайини қирқиш юзасидан қатъий чоралар кўрилиши лозим деган фикрни билдирди.

ЮНБ хусусий ахборот агентлигининг хабар қилишича, Даккада оппозициядаги партиялар ва уюшмалар раҳбарларидан 21 киши қамоққа олинган. Полиция бу ерда бўлиб ўтган 12 соатлик умуммиллий иш ташлаш доирасида ўтказилган иккита норозилик намойишини тарқатиб юборди, 30 киши жароҳатланди. Пойтахт кўчаларида қўшинлар ва полициячилар соқчилик қилмоқда.

(ТАСС, 11 ноябрь).

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ЭНГ БАЛАНД БЎЙЛИ КИШИ

● ЛИССАБОН шаҳри яқинидаги қишлоқлардан бирида истиқомат қилувчи Габриэль Монжане дунёда энг баланд бўйли киши ҳисобланади. Унинг бўйи — 242 сантиметр бўлиб, оғирлиги — 150 килограммдир.

МУКОФОТГА — «ТОЙОТА»

● АВСТРАЛИЯДА ўтказилган филателия кўргазмасида Япониянинг «Тойота» енгил автомашинаси қўйилиб, унинг теварак атрофига турли мамлакатлар почта маркалари ёпиштирилганди. Машинадаги маркалар сонини кўз билан чамалаб, айтиб берган киши ғолиб ҳисобланиб, унга «Тойота» бепул бериларди. Ушбу кўргазма-аттракционда 15 мингдан ортиқ киши иштирок этди. «Тойота» Австралиянинг Кресвин шаҳрида яшовчи Кристофор Келфид исмли кишига топширилди. Ғолиб 17.422 та марка борлигини айтган. Ваҳоланки, машинада 17.421 та марка бор эди!

ИККИ ЮРАКЛИ КИШИ

● Жузеппе де Маи исмли киши бирор нарсадан хурсанд бўлса, «икки марта» қувониши, мабодо қайғурса, «икки карра» қайғуриши керак эди. Бечора бирор қизни «сизни чин юракдан севаман» деб айтолмасди. Гап шундаки, де Маининг иккита юраги бор. Бу ҳаётда камдан-кам учрайдиган воқеадир. Лондон медицина академияси икки юракли Жузеппега вафотидан сўнг, унинг жисми учун 10.000 фунт стерлинг бермоқчи эканлигини айтди.

ЯНГИ ХИЗМАТ ТУРИ

● МОНГОЛИЯ ХАЛҚ жумҳуриятида янги хизмат тури — «Курьер почтаси» пайдо бўлди. Монголия матбуотининг хабар беришича, «Курьер почтаси» хат-хабарларни хорижга узоғи билан 72 соатда етказади, мамлакат ичидаги манзилга эса бир кеча-кундузда етказиб бериш мажбуриятини олган. Ҳозирча янги бу хизмат тури Монголия пойтахти, Дархон, Эрдэнэт аҳолисига, шунингдек, Москва, Киев, Ленинград, Рига ва Таллинида яшовчи одамларга таклиф қилинмоқда. «Курьер почтаси»нинг машҳурлиги ҳақида гапиришга шошилмаслик керак. Лекин, оддий почта қанчалик шошмасдан ишласа, янги хизмат турининг мижозлари шунча кўпайса, ажаб эмас.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

Бугун Дўрмонда жумҳуриятимиз ёш ижодкорларининг VI семинари иш бошлайди

Ҳар бир семинар ёш шоирлар, носирлар, мутаржимлару, адабий танқидга иқтидорли қаламкашларни кашф этади. Ёшлар семинар кунлари тенгдошлари ижодига муносабат билдирадилар. Қизғин баҳс-мунозаралар уларнинг адабиёт остонасидан ўз йўли, ўз овози билан қадам қўйишларига кўмак беришига умид қиламиз. Қуйида жумҳуриятимиз ёш ижодкорлари шеърларини эътиборингизга ҳавола этамиз.

БУ ОДАМ

Ҳаммани танийди бу одам,
Унинг учун ҳамма ҳам
акрабо.
Меҳмонни севади жонидан,
«Келинг, марҳабо!»
Емайди, ичмайди «қорни
тўқ»,
Қувонса бас эрур меҳмони.
Қўллари кўксида ҳамиша
Улуғроқ кўргандан
фатвони.
Сезмай ҳам қолади сўнг
ўзи,
Йилларнинг ўтишини
пайдар-пай.
Ҳарбийга йўл олган ўғлига,
«Сен ҳали ёш-ку — дер
кенжатой».
Туғилган кунини билмайди,
Сўрасанг келмайди эсига.
Ва кулиб айтади: —
Ишқилиб,
Бошимга ёзилган эди-да...
Пахтани ардоқлар
эрта-кеч,
Қувончи, шодлиги
пахтадан.
Планни тўлдирса бўлгани,
Бахтиёр одам у ҳаммадан.
Ўн йиллик шу жулдур
чопонни,
Бу йил ҳам боз кияр
ювдириб.
Ўн йилда топгану тутганин
Бир кунда тўй қилар
совуриб.
Бировнинг устидан,
бировга
Умрида шикоят этмаган.
Ҳақини берса ҳам,
ўзганинг
Ҳаққига хиёнат қилмаган.
Ҳаттоки қадрдон даласин
Беҳиштга алишмас
ҳеч қачон.
Ўзини унутиб қўйганин,
У англаб етаркин, эҳ
қачон?!

Абдурасул ЖУМАҚУЛОВ.

ХАТО

Сиз ўтмишсиз мен учун энди,
Олис тунлараро қолган туш.
Видолашмоқ онида етди,
Ишқим — қанот қоқолмаган қуш.
Дарё мисол тошқин эди қалб,
Кўксимда ўт эди жаҳон.
Тушиб сурар чаккасига зарб,
Шўх кўзларда йиғлади жаҳон.
Е раб, бу кун қочмайин қай ён
Кўз ўнгимда суратинга тош.
Термуламан жим телбасимон
Қароғимда қотиб томчи ёш.
Исмингиз гар айтсам — аламдан
Қонаб кетар лабларим доим.
Хотирамда кезмант дарбадар
Эй, олисда қолган хатоим!

Нигора ЖАЛОЛИДДИН қизи.

ОТА

Жон ота, сен қарима фақат...
(И. ЮСУФ)

Жудаям бедард бу ишқсиз давралар,
Кеча-кундуз фақат ғийбатдир ишим.
Тунлари оғриниб уйғайман узоқ —
Гоҳ-гоҳ... юрагимга санчиб туришин...
Бунда... ағёрларининг умри кўп узун,
Кўзларда ялтираб ҳасад яшайди.
Ота, сочингизда титраётган оқ
Менинг дилимдаги дорга ўхшайди.
Эллик ёш... ҳисобдан келар адашгим,
Бувим дуо ўқир «бошингиз тошдан».
Кўриб юзингизни ажинларини
Мен толиб боряман ўн саккиз ёшда.
Елган ҳар тўртлигим — бир дунё севинч,
Фариштага ўйлайсиз шуаро аҳлин.
Кентнинг кўчасидан шеър излаб нотинч —
Поклик недир, улар Сиздан сўрашсин!
Шундай кунлар беором ўтар,
Қоғозга тўкаман юрагим терин.
Энг узун ашъорни битиб ўтай, гар —
Умрингизга умр қўшолса шеърим...

Моҳигул ОТАМИРЗАЕВА.

Танишинг: биринчи лиганинг янги командаси—«Нефтяник»

БАЛЛИ, ФАРҒОНАЛИК ФУТБОЛЧИЛАР!

СУРАТДА: «Нефтяник» командаси аъзолари биринчи қаторда. Чапдан — Александр Коновалов, Игорь Степанишчев, Муродбек Исмоилов, Владимир Андеев, Александр Тихонов, Андрей Рязанцев, Пётр Агеев, иккинчи қаторда Николай Стасюк, Владимир Эннс, Равшан Дўрмонов, Игорь Зайцев, Олег Медних, Владимир Гуршумов, Владимир Татянин, учинчи қаторда Юрий Вазгенович Саркисян (бош тренер), Александр Мартиненко, Сергей Завальнюк, Сергей Лебедев, Радион Шахманаев, Рустам Дўрмонов, Муродбек Отажонов, Марк Шагабуддинов, (массажчи), Евгений Николаевич Шохин (тренер).

Л. КИМ олган сурат.

Шоиру-ҳофизларнинг, қизиқчи-ю-аскиячиларнинг макони бўлмиш Фарғонада бугун ўзгача руҳ, ўзгача кайфият. Лафзи ҳалол деҳқонлар байрамига катта футбол байрами ҳам уланиб кетди.

Бир неча йиллардан бери ўзининг ҳужумкор ўйинлари билан водийликларни хушнуд этиб келаётган «Нефтяник» командаси учун бу йил жуда омадли келди. Орзиқиб кутилган умид ушалди. Биз уни ўттиз йил кутган эдик.

Дарвоқе, Фарғонани ҳеч муболағасиз ўзбек футболининг ватани десак лоф бўлмас. Туркистонда илк бор расмий жиҳатдан тан олинган «Скобелевлик футболчилар жамияти» шу ерда, 1912 йилдаёқ ташкил этилган эди. «Нефтяник»ни бугун мен ўттиз ёшни уриб қўйган баркамол йигитга қиёслагим келади. Команда 1960 йилда мамлакат чемпионатининг «Б» классида «Спартак» номи билан икки йил тўп сурган бўлса, 1962 йилдан бери ҳозирги ном билан майдонга тушиб келмоқда.

3 ноябрь. Чемпионат охирлашиб қолган. Биринчи лигага бериладиган иккита йўлланманинг биттаси муддатидан илгари «Нефтяник»ка текканидан мухлисларнинг боши осмонда. «Учрашув инспектори А. Морозов» дейилган сўзни эшитиб, улар ўринларидан туриб олқишлашди. Чунки Морозовни фарғоналик футбол ишқибозларига таништириб ўтиришнинг сира ҳожати йўқ. Шу фидойи инсон саъй-ҳаракатлари билан командага асос солинди. «Спартак» ўйингоҳи қайтадан таъмирланди. 1965 йили команда илк бор унинг раҳбарлиги остида ўтиш турнирларида қатнашди. Истеъдодли устоз кейинчалик Свердловскнинг «Уралмаш» командасига тренерлик қилиб, уни олий лигага олиб чиқди.

«Нефтяник» тарихига бир назар ташлайлик. У нафақат ССЖИ ўйинларида, балким 40 дан зиёд халқаро ўртоқлик учрашувларида ҳам иштирок этган. Энг йирик ғалабага (8:0) Непал командаси билан бўлган ўйинда эришган. Умуман команда ўттиз йил мобайнида рақиблар дарвозасига 1653 та тўп уриб, 1024 тўп ўтказиб юборган. Бу борада команда жумҳуриятимиз «чарм тўп» усталари орасида энг яхши кўпсаткичга эга.

Команданинг ўз Пеле, Блоҳинлари бор. Тўпурарлар баҳсида Пётр Агеев олдинда бораяпти. 1980 йилдан бери ўйнаётган бу йигит ҳисобида ҳозиргача 199 та тўп бор. «Амур» билан бўлган учрашувда меҳмонлар «Нефтяник»нинг ҳужумчиси Рустам Дўрмоновни жарима майдонида чалиб йиқитишади. Учрашув ҳакамни сўзсиз 11 метрлик жарима тўпи тепишни кўрсатади. Дўрмонов фамилияси сизга таниш. Рустам ва Равшан Дўрмоновлар собиқ пахтакорчи Асад Дўрмоновнинг укалари. Командадошлари 11 метрлик тўп тепишни жабрланган Рустамга таклиф қилишади. Лекин Рустам ҳурмат билан бу ҳуқуқни Пётр Агеевга беради. Майдон узра иккала ўйинчига олқишлар янграйди. Агеев бироз ҳаяжонланди шекилли, у тепган тўп тўсинга тегиб қайтади.

Команданинг ҳозирги тренери Юрий Саркисян ҳисобида 190 та тўп бор. Бир-икки оғиз шу мураббий ҳақида. 1970-1982 йиллар мобайнида командада ҳужумчи, 1982 йили тренерлик қилди, 1984-1985 йиллар мобайнида Москвадаги тренерлар тайёрлаш олий мактабида ўқиди. 1987 йилдан бошлаб бош тренер.

Жумҳуриятимиз футболининг карвонбошиси «Пахтакор»га кўплаб истеъдодли футболчиларни етказиб берган «Нефтяник» тўрт йилдан бери ўз минтақасида ғолиб. Бугун ана шу тинимсиз интилишлар ўз самарасини берди. Бироқ биринчи лигага чиқиш команда учун осон кечмади. Ўтган йили ишқибозларнинг тилаклари ижобат бўлмади. Довондан ошиш фақат битта команданинг ўзига боғлиқ эмас экан. Ҳамма соҳада бўлгани каби футболда ҳам ҳар хил қинғайишлар, ён босишлар учраб туради. 1989 йилги ўтиш турнирининг «Динамо» (Сухуми) — «Нефтяник» ўйинида ҳакам атайлаб мезбонларга ён босди. Кейинчалик бу ҳақда бироз тортишувлар бўлган бўлса ҳам ҳакам енгил жазо билан қутилди-қўйди.

Навбатдаги ғалабадан сўнг мен команда бош тренери Юрий Вазгенович Саркисянга бир неча саволлар билан мурожаат этдим.

— Аввалам бор, биринчи лига қатнашчиси бўлганликларингиз билан «Ёш ленинчи» муштарийлари номидан чин қалбимдан табриклайман.

— Раҳмат.

— Биринчи лигада ўйнаш, кучли жамоалар орасида муносиб ўрин топиш осон кечмаслиги аён. Рақиблар, айтиш мумкинки, жуда кучли ва ҳужумкор. Сизнингча, «Нефтяник» биринчи лига синовларига бардош бера оладими!

— «Нефтяник» табаррук 30 ёшини ўз мухлислари қувончлари билан нишонлади. Шу давр мобайнида биз олти марта (1965, 1981, 1983, 1987, 1988, 1989 йиллар) ўтиш ўйинларида қатнашдик. Бундан шундай хулосага келамиз: «Нефтяник» биринчи лигага тасодифан чиқиб қолмади. Командани унинг номи эмас, ўйинчилар ташкил қилади. Ўйинчи учун эса жамоада соғлом муҳит сув билан ҳаводай зарур. «Зенит»да 4 йилда бешта бош тренер алмашди. Қанчадан-қанча ўйинчилар кетиб қолди. «Қайрат» билан ҳам шу ҳол юз берди. Бош-бошдоқлик команданинг бошига етди.

— Ўзбекистон спорти бу йил катта юксалишга кўтарилди. «Пахтакор» яна ўз ўрнини топди. Команда мураббийси Фёдор Сергеевич Новиковнинг маҳаллий ёшларга эътибор бериши у эришган муваффақиятнинг гарови бўлди, десам янглишмайман. «Нефтяник»нинг сафида ҳам умидли, маҳаллий ёшларни кўрамизми!

— «Пахтакор»ни олий лигага олиб чиққан Новиковни мақтаб, бошқаларини четлаб ўтсак инсофдан бўлмас. Командада ишлаган тренерларнинг кўпчилиги ўта истеъдодли тренерлар эди. Келиб-кетувчи «сайёҳ»ларга келсак, улар ҳеч бир командага узоқ вақт муваффақият келтирмаган. Улар жумҳурият футболига озмунча зиён келтирдими? «Нефтяник»нинг асосий таркибини ўзбекистонликлар ташкил қилади. Вилоятимиз футболчиларига ҳам эътибор билан қараяпмиз. «Атласчи» (Марғилон)дан иккита йигитни синаб кўрдик. Яхши. Уларнинг бири 17 да. Яна бир 18 ёшда.

— Бу йилги ўйинлардан кўнглингиз тўлдими!

— Шарқий минтақада ҳар томонлама устунликка эришдик. 42 та ўйиндан 28 та ютуқ, 8 та дуранг, 6 та мағлубият. 64 та очко тўпладик. Тўплар нисбати 84—26. Рақиблар дарвозасига киритилган тўпларнинг 28 таси П. Агеевга тегишли. Бундан ташқари Рустам Дўрмонов — 13, С. Завальнюк — 13, В. Гуршумов — 9, С. Лебедев — 4, О. Медних — 4, И. Степанишчев — 4, О. Буров — 2, В. Андреев, И. Зайцев, Л. Резанцев, М. Отажонов, А. Тихонов, В. Эннс, М. Исмоилов, Е. Матвеевлар биттадан тўп киритдилар.

— Команданинг молиявий аҳволи қандай! Янаги йилдан бошлаб бозор иқтисодиётига ўтилса...

— Молиявий-иқтисодий аҳволимизни қониқарли, деб айта олмайман. Яхшиямки ҳомийларимиз бор, ёрдам беришяпти. Шу пайтгача команданинг машқ қиладиган ўз майдони йўқ. Бировларга сарғайиб, пул тўлаб машқ қиламиз. Тўғри, у йўқ, бу йўқ деб нолийвериш ҳам бўлмайди. Бу замонда ўзинг учун ўл етим... Шароитни биров осмондан ташламайди. Биринчи лигага чиқишда вилоят раҳбарларини хизматлари беқиёс...

Ўша кунги ишқибозларнинг қувончини ҳар қандай чиройли сўз билан таърифласак ҳам оз. Маҳамаджон Ваҳобов, Ғафур Йўлдошевларнинг феъл-атворлари, касб-корлари бирбирига «тўғри» келмайди. Лекин ишқибозларни «Нефтяник»нинг дарди яқинлаштирган. Дарвоқе, команданинг ғалабасида ҳам, мағлубиятида ҳам у билан ёнма-ён бўлган ишқибозлар. Бир ярим соат дам олишга келадиган мухлисга етарли шароитлар яратиб берилган.

— Ўн беш минг томошабинга мўлжалланган ўйингоҳимизда, — дейди «Спартак» ўйингоҳи директори Алижон Умаралиев. — Мусобақалар олдидан кўчма савдо ярмаркалари хизмат кўрсатаётган бўлса ҳам бундан кўнглимиз тўқ эмас. Токи, ҳар ўйинга мухлис ранжимасдан кирсин. Кўпчилик бу ерга тўғри ишдан чиқиб келади. Келгуси мавсумда ўйингоҳ атрофида миллий чойхона, ошхона қурилади. Ўйингоҳга ташриф буюрганлар танаффус пайтида зерикиб қолмаслиги учун таниқли хонанда ва қизиқчиларнинг чиқишлари уюштирилади. Кейинчалик ўринлар сонини 20 мингга етказмоқчимиз.

Азиз мухлислар! Мана қисқача бўлса ҳам 1991 йил биринчи лигада курашиш ҳуқуқини қўлга киритган «Нефтяник» командаси тўғрисида бироз маълумотга эга бўлдингиз. Ўйлаймизки, команда бундан кейин ҳам мухлислар хотирасида чуқур из қоладиган ўйинлар кўрсатади. Ажаб эмас, яқин йиллар ичида севимли командамиз олий лига, Оврўпа совринлари учун беллашса. Келинг, биргалашиб унга омад тилаймиз.

Мирза АБДУЛЛА,
«Ёш ленинчи» мухбири.

ИНСОНИЙ ҚАДРИЯТЛАР ТИКЛАНЯПТИ

Самарқанд дарбозанинг Катта боғ маҳалласидаги 15-уйда кичкина тантана бўлиб ўтди. Бу шунчаки тантана эмас, меҳр-оқибат тантанаси эди. 60-70 ёшли маҳалла онахонлари ўз тенгқурларининг таваллуди куни билан муборакбод этиш учун бу ерга келишди. Кутилмаганда қизиқарли воқеа содир бўлди. Шу куни бир эмас, оқ либосдаги етти нафар келинчак ҳам эшикдан бирин-кетин юзларида ҳарир парда билан эгилиб, салом қилиб кириб келишди...

Матлубахон аяни биринчи бўлиб унинг жон қўшниси — ўттиз йиллик қудаси Тошбуви опа табриклади.

— Қудагинамдан айланай, туғилган кунингиз муборак бўлсин! Куни-кеча чопқиллаб юрган қиз эдингиз. Қаранг-а, етмиш еттига кирибсиз-а! — У гул ва бир кийимлик ипаклик матони қудасига узатди.

— Раҳмат, Тошбувижон, нима қилиб овора бўлиб юрибсиз?

— Овораси борми айланай, — деди Тошбуви опа табассум билан. — Сиздек қудажонимга қанча қилсам ҳам оз, ўргилай, оз.

— Қани, ичкарига киринглар, ҳали-замон Пўлат опоқи, Муаззам, Ҳамида опа, Меҳри холалар ҳам келиб қолишади...

Дам ўтмай Матлубахон аянинг мўъжазгина ҳовлиси тенгдошларининг ғала-ғовурига тўлиб кетди. Ҳамма дид билан безатилган дастурхон атрофига бирин-кетин келиб ўтира бошлади.

Бундай пайтда катта келин Мунавварxон ҳам, кичик келин Саидахон ҳам ўртанча келин Мамлакатхоннинг измида бўладилар. У дастурхон тузаш, меҳмонларни мулозамат билан кутиб олиш бобида Абдулла Қодирийнинг Кумушбибисидан қолишмайди. Ўзи ўн олтинчи шаҳар шифохонасида катта ҳамшира. Унинг қўлидан шифо топмаган, доно маслаҳатларидан баҳраманд бўлмаган кишилар маҳаллада кам топилади... Хонадонга келин бўлиб тушганига 17 йил бўлаяпти.

Ўша куни бу келинчакларнинг ўзига хос танлови бўлди. Қилни қирқ ёрадиган онахонлар улардан зиғирча ҳам камчилик тополмай доғда қолдилар...

Тантана сўнггида етмиш етти баҳорни кўрган Матлубахон ая Мусаева фотиҳага қўл очиб, келинчакларни дуо қилди.

Пўлат НИШОНОВ,
ЎзТАГ мухбири.

«НУРОНИЙ» ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

БАЙРАМ кунлари Термиз шаҳрида «Нуроний» деб аталган яна бир чойхона очилди. Тошкентдаги «Усто» халқ санъати бирлашмаси усталари безаган бино ўзининг жозибаси билан кишилар диққатини тортади. Деворлар гулдор нақшлар, ганч ўймакорлиги билан безатилган. Ўзига хос чиройли шамчироқлар ўрнатилган.

Чойхона шаҳар умумий овқатланиш идорасининг маблағи ҳисобидан қурилди. Ана шу идора чойхона ҳузурида миллий ширинликлар тайёрлаш цехини ташкил этди. Бу ерда иссиқ чой ва нон олиб, ширин-шакар мевалар билан тамадди қилиш мумкин.

Саломатлик клуби

ЖИҒИЛДОН НЕГА ҚАЙНАЙДИ?

Кўпгина кишилар тиббиёт ходимларига ана шу савол билан мурожаат қилишади. Бу тўғрида тиббиёт илмининг илк намояндаларидан бири Абу Али Ибн Синонинг китобларида ҳам кўп маслаҳатлар берилган.

Хўш, жиғилдон қайнашининг ўзи нима? У қандай пайдо бўлади? Кўкрак соҳасидаги тўш суягининг орқа қисми ва кўкрак чуқурчаси куйишгандек бўлиб, томоққа туршиган, аччиқ суюқликнинг кўтарилиши жиғилдон қайнаши деб юритилади.

Жиғилдон қайнаши ошқозон шираси камайиб кетганда, фаоллиги пасайганда ҳам содир бўлиши аниқланган. Бу пайтда овқат маҳсулоти анча вақт сўрилмасдан ошқозонда туриб қолаверади, ачиб, таркиби бузилади. Бу эса, ўз навбатида органик моддаларнинг пайдо бўлишига олиб келади. Улар ошқозон ва қизилўнгачнинг шиллиқ пардаларини куйдира бошлайдилар.

Жиғилдон қайнаши кўпинча ошқозонида яраси бўлган, узоқ давом этаётган ошқозон ва ўт қопининг касаллиги бўлган кишиларда содир бўлади... Булардан ташқари соғлом одам овқат таркибида аччиқ, мурч, сирканинг эритилганидан истеъмол қилса, ҳали пишмаган олма ва қора нон еса ҳам жиғилдон қайнаши юз беради. Бунга асосий сабаб, ошқозон деворидаги безларнинг ширани кўп ишлаб чиқиши ва унинг таркибида ошқозон кислотасининг ошишидир.

Бундай кишиларга ошқозон шираси кўп ишлаб чиқишга мажбур қиладиган гўштлик овқатлар, айниқса, ёғда қовурилган гўштли кабоб, мурч, қалампир, сирка солинган овқатлар, қора нон, сузма, қатиқ истеъмол қилиш мумкин эмас.

Кечки овқатни истеъмол қилган киши овқатнинг ярмидан кўп қисми ошқозондан ичакларга ўтиб бўлгунча, 2-3 соатгача ётиб, ухламаслиги керак. Акс ҳолда ошқозонда туриб қолиб, ачийди ва жиғилдон қайнашини кучайтиради. Бундай кишиларга ётганда бош тагини баланд қилиб ётиш буюрилади.

Ошқозон шираси кислотаси ошган кишиларга оғир юк кўтариш ҳам маслаҳат берилмайди. Чунки бу пайтда қорин мускуллари қаттиқ қисқариб, қорин бўшлиғидаги босимнинг ошиб кетиши натижасида ошқозон бўшлиғидаги кислотали шира қизилўнгач ва томоққа қараб интилади.

Бундай беморларга овқат маҳсулотига ош тузини олдингидан кўра сал кўпроқ қўшиб ейиш, иситилган сув ва минерал сувлар ичишга рухсат берилади.

Баъзи ҳолларда ошқозоннинг пастки оғзида ҳар хил шишлар пайдо бўлади, ошқозоннинг ўз вақтида бўшалишига тўсқинлик қилади. Ошқозонда овқат туриб қолади, жиғилдон куйиши кучаяди ва киши еган овқатини қусаверади. Бундай касалликлар фақат жарроҳлик йўли билан тузатилади. Аввало рентген нурлари ёрдамида ошқозоннинг пастки қисмини суратга олиб, шиш бор-йўқлиги аниқланади.

Жиғилдони қайнайдиган ҳар бир киши ўзи билармонлик билан даволаниши ёмон оқибатларга олиб келишини унутмаслиги керак. Тиббиёт ходимларининг маслаҳати бўйича даволаниш яхши натижа беради.

Норқул ҲУСАИНОВ,
врач, «ССЖИ Соғлиқни сақлаш аълочиси».

ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШГА ЎРГАНМОҚДАЛАР

Тошкент қишлоқ хўжалигини ирригациялаш ва механизациялаш инженерлари илмгоҳининг Қарши бўлимида «Эколог» дорилфунуни очилди. Унинг ўқув дастури икки йилга мўлжалланган.

Бўлажак мелиораторлар, ер тузувчилар, инженерлар, бошқа касб мутахассислари дорилфунунни тугатгач, экология маълумоти ҳақида гувоҳнома оладилар.

Вилоят ўқув юртларида экология таълимига катта эътибор бера бошладилар. Масалан, Ҳамид Олимжон номли Қарши педагогика илмгоҳида «Эколог» клуби ташкил этилди. Шу олий ўқув юртининг юқори курсларида ўқиётган барча ёшлар экологиядан анча кенгайтирилган сабоқ олмоқдалар.

ТВ

14 НОЯБРЬ — ЧОРШАНБА

● ЎзТВ I

11.25 Кўрсатувлар тартиби. 11.30 Физика. Ёруғликнинг корпускуляр ва тўлқин табиати. 12.00 «Медицина ва биз». Кинопрограмма. 13.00 Такрорий фильмлар экрани. «Нодир шахс». Бадиий фильм.

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби. 18.05 Янгиликлар. 18.10 «Алёнушка ва Солдат». Қўғирчоқ фильм. 18.30 Болалар учун. «Қувноқлар даврасида». 19.00 «Созанда севги васфи». Мусиқий кўрсатув. 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.45 «Маорифимиз муаммолари». Жумҳурият ўқитувчилари конференцияси олдидан. Бевосита мулоқот. 20.30 «Ахборот». 20.50 1990 йил Ҳамза номидаги жумҳурият Давлат мукофотининг лауреатлари. 21.30 Москва. «Вақт». 22.00 «Зина, Зинуля». Бадиий фильм («Мосфильм»). 23.25 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 Кўрсатувлар тартиби. 19.05 «Миш-миш ва ҳақиқат», (рус тилида). 19.45 «Қоялар орасида». Телефильм. 20.00 Тошкент хабарлари. 20.10 «Шимол қиссаси». Бадиий фильм («Мосфильм», рус тилида).

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Вақт». 22.00 «Бех аз санноъи олам деҳқон аст». Пахтакорлар учун кўрсатув. 22.50 «Шаҳар чеккасидаги тегирмон». Телевизион бадиий фильм (рус тилида).

● МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 «Бор бўл, мусиқа!». 9.50 «Клим Самгиннинг ҳаёти». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 4-серия. 10.55 «Сўз». Адабий-бадиий программа. 13.00 «Вақт». 13.40 Футбол. ССЖИ кубоги. 1/8 финал. «Динамо» (Москва) — «Спартак» МАСК физкультура-даволаш комплексидан кўрсатилади. 15.20 «Шарқ бозори». «Ганжина» фольклор дастасининг чиқиши (Тожикистон ССЖ).

* * *

17.15 «Компьютер билан мулоқот». 18.00 Болалар соати (инглиз тили дарси билан). 19.00 «Вақт». 19.30 Сиёсий мулоқотлар. 20.20 «Клим Самгиннинг ҳаёти». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 4-серия. 21.30 «Вақт». 22.00 Коллаж. 22.05 «Сильва». Телевизион мусиқий фильм. И. Калманнинг шу номли опереттаси асосида. 1 ва 2-сериялар («Ленфильм»). 00.25 «ТСН».

Телетомошабинлар диққатига

Профилактика муносабати билан чоршанба, 14 ноябрь куни МТ II кўрсатувлари соат 17.30дан бошлаб кўрсатилади.

● МТ II

17.30 «Томошабин меҳри соврини» кинофестивали. «Яқин кишиларга меҳрибонлик қил». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси («Союзтелефильм» ижодий ишлаб чиқариш бирлашмаси). 18.15 Оғир атлетика. Жаҳон чемпионати. Венгриядан кўрсатилади. 19.00 «Вақт» (сурдо таржимаси билан). 19.30 «XXI аср: гиёвандларсиз». «...16 ёшгача ва ундан катталар» кўрсатувига илова. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин кичкинтойлар! «Сеҳргар Юник». 20.45 Б. Бриттеннинг Рембо шеърига ёзган вокал туркуми. 21.10 Коллаж. 21.15 ССЖИ—АҚШ телекўприги: кичик корхоналар самарадорлиги. 22.10 ССЖИ Олий Кенгашининг сессиясида.

* * *

00.10 Шоир, ёзувчи ва мусаввир В. Хлебников ҳаёти ва ижоди ҳақида телевизион ҳужжатли фильм премьераси («Волгоградтелефильм»).

Муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.

«Ёш ленинчи»
«Молодой ленинец» орган ЦК ЛКСМ Узбекистана
Издаётся на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32-УЙ.
ТЕЛЕФОНЛАР:
ҚАБУЛХОНА — 32-56-58
ХАТЛАР БЎЛИМИ — 32-54-65.
ИНДЕКС: 64607.
513500 НУСХАДА ЧОП ЭТИЛАДИ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Д. — 28613.